

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Amatérská poezie na internetu jako výsledek volnočasové aktivity

Autor práce: Ingrid Pešoutová

Studijní obor: Pedagogika volného času

Ročník: 3

2019

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s §47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum: 19. 3. 2019

Podpis

Děkuji vedoucímu bakalářské práce PhDr. Vítu Erbanovi,
za trpělivost, ochotu a čas, který vedení této práce věnoval.

Úvod	6
1. Volný čas	8
1.1. Vymezení pojmu volnočasu	8
1.2. Participace jedince na volném čase.....	11
1.3. Význam participace subjektu na vlastním volnočasu.....	13
2. Zájmové vzdělávání	15
2.1. Vymezení pojmu zájmového vzdělávání	15
2.2. Člověk jako subjekt v zájmovém vzdělávání	18
3. Poezie	20
3.1. Pokus o vymezení pojmu poezie	20
3.2. Význam poezie v životě člověka	22
4. Teorie hry	24
4.1. Definice hry a její znaky.....	24
4.3. Význam hry v životě člověka	26
5. Hra a poezie	28
6. Amatérské literární servery	30
6.1. Pokus o vymezení pojmu amatérský literární server	30
6.2. Zmapování amatérských literárních webů na internetu	33
<i>Básničky a Básně</i>	34
<i>Epika</i>	34
<i>Klub literátů</i>	35
<i>Libres a Liter</i>	35
<i>Literra</i>	36
<i>Litweb</i>	37
<i>Mám talent</i>	37
<i>Nokturno</i>	38
<i>Písmák</i>	38
<i>Pište povídky</i>	39
<i>Poeta</i>	40

<i>Poetikon</i>	41
<i>Psanci</i>	42
<i>Společenství amatérských spisovatelů</i>	42
<i>TOTální E Magazín</i>	43
<i>6.3. Principy, na nichž amatérské literární weby fungují</i>	44
<i>6.4. Participace uživatelů amatérských literární webů na jeho obsahu</i>	46
7. Kompetence	49
7.1. <i>Klíčové kompetence</i>	49
7.2. <i>Volnočasové kompetence</i>	50
7.3. Literární kompetence	52
8. Literární diskurs	54
8.1. <i>Literární diskurs na amatérském literárním webu</i>	54
Závěr	57
Použitá literatura	59
Online zdroje:	61
ABSTRAKT	64
ABSTRACT	65

Úvod

„Poezie je tajemství. Zeptejte se ptáka, proč lítá. Řekne: Mám křídla. A proč máš křídla? Abych lítal...“ (...)

Rozvoj techniky se řady nejlidštějších věcí člověka vůbec nedotkne. A tady je úkol pro básníka. Překonávat šílené vzdálenosti k člověku, který sedl metr ode mne.“¹

Oldřich Mikulášek

Volnočas, poezie, hra, kultivace osobnosti člověka a současný digitalizovaný věk.

Od dob, kdy staří Řekové užívali volného času pod pojmem „scholé“ (σχολή) a věnovali se své fyzické i duševní schránce vzděláváním se i skrze různé druhy umění, uběhlo mnoho času. Volný čas se různorodě transformoval obsahem i názvem současníků dané doby a jejími požadavky. Stejně se proměňovala i tvorba poezie a poetika. V různých etapách dějin hrála poezie více či méně důležitou roli, odrážela kontext dění v člověku i ve světě kultury, která ho kdy obklopovala a ovlivňovala. Marií Terezií zavedená všeobecná vzdělávací povinnost v našich zemích zavdala zřejmě příčinu k tomu, že umět psát a číst je již nepostradatelnou a nutnou výbavou každého moderního člověka dneška. Kultura, inteligence a také možný deficit jiných orgánů oproti živočichům posunuly lidstvo do světa vynálezů. Nyní se ocitáme v době, kdy kdysi převratný vynález písma využíváme se samozřejmostí prakticky denně, především na svých mobilních komunikačních zařízeních či počítačových klávesnicích. Doba digitalizace proměňuje a novými způsoby propojuje mnohé. Nejen člověka a symboly nazývané souhrnně písmo, ale i člověka a hru. Hra lidstvo provází prakticky odnepaměti. Je dokonce starší než sama kultura. Hra je činnost, ve které shledáváme první zaujetí již v raném věku a mnohdy nás provází po celý život. Hra má smysl sama v sobě a člověk do ní obvykle vstupuje z velmi prozaického důvodu. Hra člověka baví. Je zdrojem příjemných pocitů, vytržením ze všedního života, ponořením se

¹ MIKULÁŠEK, O. *Cestou s mnoha verši*, s. 262-263.

do imaginárních světů. Je zdrojem zábavy a potěšení. Za vznikem této práce tedy stojí především myšlenka, že hra a poezie vzájemně souvisejí.

Představa prvního člověka a první hry v době jeho počátečního rozvoje je nám již vzdálená. Přesto výrazy jeho jeskynního umění považujeme za něco významného a pokrokového. Tak jak pohlížíme na prehistorické malby ve smyslu výrazu jednoznačné estetické hodnoty a projevu člověka, tak bychom možná měli pohlížet na jakýkoli počin tvorby v každé době. V současnosti mezi tyto projevy lze zahrnout i amatérskou literární tvorbu na internetu. Je to jev, který s sebou přináší současná kultura a současný literární trend. Dosavadní literární diskurs však vnímá tuto skutečnost spíše jako něco negativního. Každý diskurs zachází se svými normami a pravidly, přičemž literární tvorba, která přichází takřikajíc z lidu, se obecně chápe jako neorganizovaná, ne příliš vzdělaná, nezaměřená na čistotu jazyka, literatury a zákonitosti daných předpisů a zvyklostí v oboru.

Tato situace však také nastoluje otázku, zda se nepokusit pohlédnout na veřejnou amatérskou tvorbu na internetu i z jiného úhlu pohledu, zda se nepokusit nalézt souvislosti tohoto aktuálního jevu a případně prozkoumávat taková východiska, která by v konečném důsledku měla pozitivní dopad na rozvoj člověka a jeho kultury. Literární kompetence a jazyk, kterým hovoříme, se tvorby poetického slova úzce dotýkají. V této návaznosti zapadá tento jev do rozvoje životních kompetencí, a tím i do rámce pedagogiky volného času.

Cílem této práce tedy je pohlédnout na volný čas, poezii a hru jako na jednotlivé a samostatné fenomény. Dále se pokusím objasnit jejich propojení a v tomto kontextu následně význam pro člověka dnešní digitalizované doby. Budu hledat společné znaky poezie a hry. V kontextu tématu také zmapuji dostupné amatérské literární servery na internetu. Přiblížím toto prostředí, ve kterém současníci tráví svůj volný čas amatérskou hrou se slovy. V rámci tématu zahrnu i literární kompetence. Pokusím se také charakterizovat, v čem by amatérská tvorba na internetu mohla být člověku prospěšná. Tato práce se opírá o základní dostupné zdroje dle oboru, ke kterému hovoří. Spojením volnočasu a amatérské literární tvorby na internetu se však dle mého pátrání odborná literatura ještě nezabývala. Budu tedy především vycházet ze svého oborového studia a svých téměř dvacetiletých zkušeností autora a čtenáře v kyberprostoru amatérské poezie.

1. Volný čas

1.1. Vymezení pojmu volnočasu

Na sousloví a odborný termín volný čas lze pohlížet různě. Pojem volný čas lze jednak uznat jako celek, anebo rozložit na dílčí výrazivo a zkoumat jednotlivé významy slov, a potom vzájemné vazby mezi nimi. Pojem samotného času v obsahu a významu byl totiž odjakživa oblastí pro četné zkoumání mnohých lidí z odborného, uměleckého nebo i jiného prostředí.

Například významná trojice autorů odborné literatury v oboru pedagogiky volného času Bedřich Hájek, Zdeněk Hofbauer a Jiřina Pávková specifikují čas jako vyčerpatelnou jednotku. Dělí jej na čtyři základní kategorie. Na čas života, čas komunikace, čas prezentace světa a čas ve vědeckém poznání a jeho měření. Časem života míní pravidelné rytmy související s biologií člověka, na které odkazuje chronobiologie. Čas života pokládají i do souvislostí s jeho biopoznáváním dle zrání a proměnlivosti konkrétního organismu. Čas z hlediska prezentace světa propojují se souvislostmi souhrnnými, tj. kosmickými, biologickými a sociálními. Čas ve vědeckém zkoumání v tomto vysvětlení lze chápat jednak z hlediska empirických věd, jednak z hlediska humanitního. Čas komunikace autoři blíže nespecifikují.²

V pedagogických úvahách pedagoga a salesiánského pastorálního teologa Michala Kapláňka³ lze nalézat například hledisko etymologického i filozofického charakteru. S ohledy na téma, ke kterému vztahuje, směřuje své otázky nejen k tomu, co čas je, odkud se bere a jak ho vnímáme, ale i k čemu nás čas jako takový přivádí. Mohou to být vztahy minulosti, současnosti a budoucnosti jak z pohledu jednotlivce či kultury, tak celého trvání lidstva.

² Srov. HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*, s. 10.

³ KAPLÁNEK, M. (ed.). *Čas volnosti - čas výchovy*.

Vztah člověka a času je tedy z úhlu pohledu člověka neodmyslitelný a trvalý. Čas je nutno v životě člověka vnímat jako výraznou hodnotu, již je přikládána významná důležitost. Hodnotu, se kterou je třeba nakládat obezřetně a s náležitou pozorností, neboť obsah našeho času se stává zároveň obsahem našeho života. Vzhledem k teoretické excentričnosti bytosti, jakou je člověk, a k povaze a možnostem členění času, se však může tato hodnota jevit jednotlivci i poměrně rozporuplnou. Ačkoliv totiž žijeme ve svém jádru, zároveň i mimo tento střed. Vzniká tak předpoklad, že především přítomnost nedokážeme vnímat zcela harmonicky a kontinuálně. Staří Řekové pravděpodobně vztahovali tento problém času a člověka do rámců tzv. Chronos a Kairos. Chronos odpovídá na otázku, kolik je hodin, a Kairos se ptá, zda už je čas otrhat jablka. V denním režimu moderního člověka pak rozvoj času s adjektivem volný je možné obsahově propojovat s oběma řeckými pojmy.

Význam slova volný obvykle zasazujeme do kontextu čehosi svobodného, nezávislého na něčem, neobsazeného něčím, do kontextu čehosi otevřeného a průchodného. Objevuje se dokonce i spojitost s čímsi prázdným. Pedagogika volného času přichází s výchovou a vzděláváním k volnému času, o volném čase a pro volný čas. Má se totiž za to, že volný čas s sebou přináší i rizika spojená s jeho rozpačitým či bezmocným naplňováním.

Spojení volný čas v roce 2004 praktický i teoretický pedagog volného času Břetislav Hofbauer definuje jako čas, kdy člověk nedělá činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí. Zvláště pak z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život. Přesnější charakteristiku volného času však autor shledává v činnosti, do níž člověk vstupuje s očekáváními a účastní se jí na základě svého svobodného rozhodnutí. Tato činnost pak člověku přivádí příjemné zážitky a uspokojení.⁴ V roce 2008 tentýž vědec s dalšími autory charakteristiku rozvíjí tak, že volný čas je tou částí lidského života, která je mimo čas pracovní a tzv. čas vázaný, který souvisí s biofyziologickými potřebami a jinými mimopracovními činnostmi.⁵

Německý pedagog Horst Opachowski, průkopník a vizionář v oblasti pedagogiky volného času, určuje funkci volného času především jako uvolňovací, kompenzační,

⁴ Srov. HOFBAUER, B. *Děti, mládež, volný čas*, s. 13.

⁵ Srov. HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*, s. 10.

určenou k výchově a vzdělávání. K hledání životního smyslu a duchovní podstaty. Volný čas by měl naplnit i činnosti komunikační, participační a stabilizační v rámci rodiny. Úkolem volného času by mělo být i ovlivňování a vrůstání do společenských kontaktů, včetně kulturního rozvoje sebe samotného.⁶

Volný čas by měl na sebe navazovat nějaký druh volnočasové aktivity nebo aktivit. Tato činnost by měla splňovat určitá kritéria, na jejichž základě se budeme cítit dobře a činnost nám bude nějakým způsobem prospěšná. Výběr této činnosti a jejího obsahu se může lišit podle schopností, dovedností, znalostí, fyzických předpokladů i zkušeností účastníka pro daný výběr. Bude se specifikovat jeho věkem, pohlavím, zájmem, zaměřením, ale i např. sociální institucí nebo kulturou, ve které člověk žije. Volný čas ovlivňuje i nabídka spojená s těmito aktivitami a její dostupnost.

Ačkoli se z odborného hlediska obecně snažíme o vymezení volnočasu oproti času zbývajícimu, z komplexního hlediska je třeba vnímat čas člověka především jako celek. Z pedagogického hlediska se volný čas chápe jako oblast, v níž je dobré rozvíjet člověka v kontextu jeho tzv. hlavních aktivit. Hlavními aktivitami přitom míníme především zaměstnání nebo soustavnou přípravu na budoucí povolání. Úvaha o hlavních aktivitách se může jevit správná z pohledu vynakládaného času konkrétního člověka vůči jeho vymezenému životnímu času. Během mládí totiž většinu aktivního času strávíme ve škole a v dospělosti pak většina po převážnou část života pracuje. Z druhé strany však tento termín může vyznívat jako zavádějící. Ne vždy si v pubescentním období zvolíme vhodný studijní plán nebo později zaměstnání odpovídající vlastnímu založení člověka. Taktéž ekonomická situace a jiné faktory mohou výrazně ovlivňovat tato důležitá životní rozhodnutí. To v konečném důsledku může vést k nespokojenosti člověka a k výraznému oddělování volného času od tzv. hlavních denních aktivit.

V rámci tématu a cílů této práce bych se ráda zabývala těmi účastníky aktivit volnočasu, kteří se svobodně rozhodnou využít svůj volný čas k literárním činnostem. Těmi

⁶ Srov. HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*, s. 10-11.

účastníky, ve kterých se kdesi v nitru bere touha po tvořivosti, písemném projevu či výrazu. Dále prostorem či útočištěm, ve kterém se v rámci svých zájmových aktivit ve vymezení volnočasu vyskytují. Důležitá je i otázka, proč tito svůj volný čas tráví právě zvoleným způsobem a co aktivní činností získávají nebo rozvíjejí, případně zda se tato činnost může projevat i negativních důsledcích.

1.2. Participace jedince na volném čase

Participace obecně znamená určitou míru podílení se na nějaké činnosti. V životě aktivního člověka souvisí s odpovědnou účastí na prožívání vlastního času a s angažovaným rozhodováním či jednáním. V demokratických systémech obyčejně předpokládá otevřenou a svobodnou diskuzi, k níž odkazují svoboda a základní lidská práva. V teoretickém kompendiu participace lze hovořit o modelech, formách stupních participace. Tyto determinují způsob, míru a vliv v procesu sdíleného rozhodování. Na participaci je možné také pohlížet z hlediska kritérií závaznosti, trvalosti, podle zaměření organizační formy a cílů nebo na přímou a nepřímou participaci. Participační směry (zdola, shora) určují především podmínky a způsob, jakým bude potencionálním participujícím nasloucháno.⁷ V praktickém životě se míra a vliv na rozhodování odvíjí od věku člověka, jeho schopností, dovedností a jiných determinantů ovlivňujících konkrétního jedince v dané společnosti. Význam a přínos participace spočívá především v její mravní zodpovědnosti. Při prosazování vlastních potřeb a zájmů napříč sociálním prostorem je bezesporu etické hledisko hlavním kritériem dobrého rozhodování.

Užití termínu participace je dle mého žádoucí zasazovat vždy do kontextu se společností, s komunikujícím prostředím a druhými lidmi. Můžeme totiž hovořit o participaci na Boží důstojnosti nebo na životě v rámci součásti přírody, jak zmiňuje Kaplánek,⁸ ale kde není druhého přístupného člověka, není otevřená diskuze. Na tuto myšlenku je možné navázat i v souvislosti s Kaplánkovou teorií o rozvoji vědy, technologií

⁷ Srov. KAPLÁNEK, M. *Participace dětí a mládeže. Studijní text.* [online]

⁸ Srov. Tamtéž.

a globalizace v kontextu tradičních společností a minulých hotových vzorců pro budoucnost našich dětí, kdy se tyto vzorce současností ztrácejí.⁹ Participace a diskuze v sociální oblasti, které se s postupujícím časem prohlubují a otevírají, vyžadují pružnost v reakcích. O to více je však třeba hledat a nalézat pilíře, kterých se v těchto dobách člověk s jistotou a bezpečím přidrží naopak bez diskuzí. Např. německý filozof Nicolai Hartmann, který přichází se svou etickou koncepcí,¹⁰ navrhuje provést tzv. obsahovou analýzu hodnot, neboť jako lidé z podstaty stále tápeme nad tím, co je dobré a co zlé. Hledá cesty, jak realizovat etiku v syntéze historického a moderního pro budoucnost. Hartmann míní, že veškerá etika musí stát na solidních ontologických základech a konzistentních morálních principech. Přičemž tyto nemohou být v žádném případě přežitkem nebo jakousi zastaralou strukturou, nýbrž musí odpovídat času, morálce a axiologii člověka současnosti. V rámci moderního filozofického myšlení si klade tři základní otázky. Totiž co můžeme konat, co bychom měli konat a co nám vyhovuje. V tomto smyslu se dobírá k myšlence, že etika neučí definitivní závěry, nýbrž je učí rozlišovat. Hartmann u člověka předpokládá střet mezi reálným světem a ideální sférou hodnot. Lidské činy považuje za morální ve smyslu vlastní svobody, přičemž svobodu jako takovou shledává právě v hodnotách. Morální je pak ten člověk, který svobodnou volbu projeví v souladu jak s hodnotami obecnými, tak specifickými.¹¹ Jestliže jsem tedy prve zmínila hledání pilířů jistoty, pak tyto lze považovat za hodnoty obecné a participaci pak v přeneseném slova smyslu chápat jako hodnoty specifického charakteru.

Schopnost participace jedince na volném čase předpokládá adekvátní volnočasovou zralost. Předpokládá volnočasové kompetence, které přiblížím v kapitole Kompetence. Znamená užívat volného času samostatně, ne na základě tlaku okolí, nezávisle od participace jiných lidí na jednotlivých situacích ve společnosti. Jedinec by měl umět reflektovat své vlastní potřeby, umět svobodně a nezávisle hospodařit se svým volným časem. Měl by umět kriticky zkoumavě myslet a být zároveň v souladu spontánního úsudku rozumu, tj. svého svědomí, případně jiné morální entity kultivující dobrý život. Neboť

⁹ Srov. KAPLÁNEK, M. *Participace dětí a mládeže. Studijní text.* [online]

¹⁰ Srov. HARTMANN, N. *Struktura etického fenoménu.*

¹¹ Srov. PEŠOUTOVÁ, I. *Seminární práce. Koncepce etické výchovy.*

v tomto ohledu je třeba pamatovat na to, že podílet se na rozhodovacím procesu a obecně i učinit rozhodnutí znamená především další určování sama sebe i v kontextu vytváření vnějších podmínek. Tedy převzetí aktivní odpovědnost za svůj život ve světě.

1.3. Význam participace subjektu na vlastním volnočasu

Participace bezesporu úzce souvisí s lidskou důstojností. Ta je podstatou lidské existence vůbec a mírumilovného kolektivního života. Lidská důstojnost se stala základním stavebním kamenem pro významné právní dokumenty, jakými jsou např. Charta spojených národů ze dne 26. 6. 1945,¹² Všeobecné deklarace lidských práv z roku 1948¹³ nebo Listiny základních práv a svobod z roku 1993.¹⁴ Moderní společnost pochopila, že lidská důstojnost náleží každému člověku, tedy i dítěti a mládeži, což dále dokumentuje Deklarace práv dítěte z roku 1959¹⁵ a Úmluva o právech dítěte promulgovaná roku 1989.¹⁶ Lidská důstojnost však není jednotně vykládána vzhledem k tomu, že je obtížně definovatelná. Bez ohledu na to však můžeme říci, že člověk je důstojnou bytostí a měl by svou vlastní individuální existencí tuto důstojnost kultivovat a tříbit. Angažovanost a demokratické podílení se na vlastním i společenském životě má zásadní přítomný význam a zároveň ovlivňuje lidskou budoucnost a její rozvoj. Východiskem je důstojný člověk, který ve svém životě prosazuje eticky angažovaný participativní přístup či postoj. Vhodné zhodnocování volného času v kontextu pozitivního rozvoje osobnosti a uplatňování zmíněného participačního principu odkazuje na zodpovědnost a odmítání pasivity v rámci rozhodovacího procesu. Participační cíle pedagogiky volného času by měly vést ke kompetencím v rámci sebeurčení jedince, k formulaci názoru, ke smysluplným postupům řešení problémů, směřovat ke zdravě kriticky zkoumavému přístupu k věci, integrovat rovnoprávnost a odbourávat předsudky. Tyto cíle mají za úkol učit nacházet jiné úhly

¹² *Charta organizace spojených národů a statut mezinárodního soudního dvora.* [online]

¹³ *Všeobecná deklarace lidských práv.* [online]

¹⁴ *Listina základních práv a svobod.* [online]

¹⁵ *Deklarace práv dítěte.* [online]

¹⁶ *Úmluva o právech dítěte.* [online]

pohledů, alternativní východiska, a podporovat rozvoj sociálně-komunikačních dovedností napříč celou společností bez ohledu na kulturu, rasu, věk, náboženství či jiné specifické zvláštnosti. V tomto ohledu je také třeba zmínit nutnost potlačit tzv. adultismus a stále se objevující myšlenky spojené s představou nedostačujících schopností dětí a mládeže ve smyslu kvalitativní nerovnosti vývoje člověka v jeho cyklu, a s tím související adekvátní zformulování své představy a efektivního se rozhodování a podílení se na svém životě. Pokud totiž sami chceme jako dospělí vychovávat a vzdělávat k participaci a demokratickému smýšlení své děti, logicky nelze z naší strany uplatňovat jakoukoli diskriminaci.

Význam participace člověka na vlastním volnočasu předpokládá především osobnostní a společenský rozvoj, zakládající se na lidské důstojnosti. Koresponduje komplexně s celou lidskou bytostí a její existencí. Má návaznost na kvalitu a spokojenost života v prožívání jednotlivého i celkového lidského času.

2. Zájmové vzdělávání

2.1. Vymezení pojmu zájmového vzdělávání

Zájmové vzdělávání jako pojem předznamenává spojení zájmu a vzdělávání. Psychologové Pavel Hartl a Helena Hartlová uvádějí, že zájem je trvalejší zaměření na určitou činnost, s výrazným emočním doprovodem. Zájem podněcuje myšlení, paměť, vůli, psychické procesy. Zájmy úzce souvisejí s osobností a celkovým průběhem života. Specifika lidského zaměření zájmu, tj. trvalost, hloubka, šíře, intenzita a hodnota, implikují zálibu.¹⁷ Záliba spojená s případnými dosaženými úspěchy v člověku kultivuje radost a uspokojení.¹⁸

Zájmové vzdělávání existuje jako součást komplexu celoživotního učení. Je zakotveno ve Školském zákoně a jeho vymezení lze nalézt pod § 111 téhož zákona. Zájmové vzdělávání poskytuje účastníkům naplnění volného času zájmovou činností se zaměřením na různé oblasti. Uskutečňuje se ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, zejména ve střediscích volného času, školních družinách a školních klubech.¹⁹ Podle MŠMT však zájmové vzdělávání neposkytuje stupeň vzdělání, nýbrž v rámci svých aktivit rozvíjí celkovou osobnost. Kromě jiného rozvíjí schopnosti, dovednosti, znalosti, talent a upevňuje sociální vztahy.²⁰

Obecně však můžeme říci, že zájmové vzdělávání jako součást celoživotního vzdělávání lze realizovat skrze formální, neformální a informální systémy výchovy a vzdělávání. Formální výchova a vzdělávání zahrnuje školy, odborná vzdělávací zařízení, které jsou zajišťovány státem a řídí se Školským Zákonem 561/2004. Po ukončení povinné školní docházky je toto vzdělávání totiž dobrovolné. Je věkově odstupňováno a účastník takového vzdělávání získává po úspěšném ukončení oficiální doklad. Neformální nebo také

¹⁷ Srov. HARTL P., HARTLOVÁ H., *Velký psychologický slovník*, s. 684.

¹⁸ Srov. Tamtéž, s. 687.

¹⁹ Srov. *Školský zákon*. [online]

²⁰ Srov. *Zájmové vzdělávání*. [online]

nonformální výchova a vzdělávání je cílená, strukturovaná aktivita mimo formální rámec. Zahrnuje kroužky, sportovní oddíly a většinou se neuskutečňuje ve škole. Není vázáno na úřední doklad o jeho absolvování. Struktura odpovídá lépe zájmovým účelům, neboť je oproti formálnímu vzdělávání významněji postavena na prvcích demokraticismu a dobrovolnosti a svobodném rozhodování. Hraje doplňující a nezastupitelnou roli v rámci celoživotního vzdělávání a v uceleném systému celoživotních hodnot. Informální výchova vyplývá z každodenního kontaktu a zkušenosti s rodinou, přáteli, prací, školou, vrstevnickými skupinami a médii. Informální výchova a vzdělávání jsou většinou nezáměrné, neorganizované a více než na dobrovolnosti může záležet na postavení jedince ve společnosti.

Vedle školských zájmových institucí nabízejí volnočasové aktivity i další subjekty. Jsou jimi nestátní neziskové organizace, obce se samostatnou působností a nízkoprahová zařízení pro děti a mládež. Další nabídku zajišťují i církve nebo náboženské společnosti. Volnočasové aktivity lze vyhledávat i ve spojení s komerční zónou. Tyto nabízejí široké spektrum služeb, které tak logicky doplňují celkovou nabídku. V rámci komerční sféry jsou tyto subjekty vedeny na základě Živnostenského zákona a dále nijak nepodléhají školské legislativě a požadavkům z ní vyplývajícím. Podle trojice pedagogů Hájka, Hofbauera a Pávkové (...) *mezi subjekty naplňující volný čas dětí a mládeže musíme zařadit i různé herny, internetové kavárny a diskotéky, jež na základě komerce nabízejí různé aktivity ve volném čase, aniž se snaží o výraznější výchovné působení.*²¹

Vzhledem k zaměření této práce bych se ráda pozastavila u zmínky o těch aktivitách ve volném čase, které se účelově striktně nevymezují k výchovnému působení. Současné literární weby v ČR nejsou doposud výrazně nebo odborně koncipovány tak, aby vychovávaly nebo vzdělávaly. Dále literární weby obvykle nediskriminují žádnou věkovou skupinu uživatelů. Jsou obvykle přístupné jak dětem a mládeži, tak dospělým. Ojediněle si však můžeme všimnout zajímavých odkazů. Např. na webovém portálu pro učitele ZŠ v článku Výuka poezie a literární weby pedagog Michal Černý v rámci podpory čtenářské gramotnosti učitelům litweby doporučuje k využití celkového osobnostního

²¹ HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*, s. 155.

rozvoje potencionálního žáka.²² Dále je třeba zmínit, že výchova a vzdělávání dětí a mládeže ve volném čase, potažmo v zájmovém vzdělávání se oproti výchově a vzdělávání dospělých ve vzájemném porovnání z odborného hlediska odlišuje. To je dáno nejen specifickostí věku a osobnosti. Ale i zájmy, sociálními rolemi a jinými zvláštnostmi, a představou, že dospělý je svébytná, tzv. „hotová“ a samostatná bytost. Především jde o to, že dospělé osoby ukončily školní vzdělávání a pohybují se na trhu práce. Avšak v primárních bodech můžeme přeci jen vysledovat společné znaky jak pro děti a mládež, tak pro dospělé, tj. stále probíhající celoživotní osobnostní rozvoj. Co se týče literárních webů, jsou místem, kde se děti, mládež a dospělí mohou setkávat na jednom souběžném místě. A pokud zde hovoříme o zájmovém vzdělávání na úrovni celoživotní dráhy člověka, tj. jakéhokoli věku, mělo by toto především zahrnovat jak uspokojení vzdělávacích potřeb, tak individuálních zájmů.

Jaroslav Mužík, odborník na andragogiku, označuje vzdělávání jako proces, v němž si prostřednictvím vyučování člověk osvojuje soustavu poznatků a činností, kterou vnitřním zpracováním přetváří ve vědomosti, dovednosti a návyky.²³ Obecně se tímto však rozumí jak výchova, tak vzdělávání, a to s ohledy na současnost.

U dospělých osob se celoživotní vzdělávání uskutečňuje skrze formalizované studium dálkové, večerní nebo externí nebo zájmové odborné kurzy. U seniorů se pak jedná o akademie nebo univerzity třetího věku. Mimo kvalifikační a normativní kurzy můžeme zmínit i rekvalifikační vzdělávací. Blíže ke specifickému zájmovému vzdělávání se jedná o kurzy uměleckého nebo odborného či sportovního nebo jiného zájmového charakteru. Andragog Michal Šerák vymezuje edukační zájmové vzdělávání dospělých na následující obory: Kulturní a estetická výchova, pohybová a sportovní výchova, cestování a turistika, zdravotní výchova, environmentální výchova, vědeckotechnické vzdělání, jazykové vzdělání a náboženská a duchovní výchova.²⁴ K takovému je třeba uvést, že trendy v zájmovém vzdělávání především u dospělých se kulturně a určitě dobově liší. Oblasti,

²² Srov. Čtenářská gramotnost a projektové vyučování. [online]

²³ Srov. MUŽÍK, J. *Andragogika*, s. 13.

²⁴ Srov. ŠERÁK, M. *Zájmové vzdělávání dospělých*, s. 137.

jako je politický, ekonomický, sociální nebo i technologický sektor, značně ovlivňují potřeby a zájmy dospělých lidí. Současná doba přináší zejména nové technologie, a s nimi se objevují i nové způsoby vzdělávání, jako je např. e-Learning, Advanced Distributed Learning, distanční vzdělávání a mnohé další. Cílem těchto trendů je zpřístupnit vzdělávání nebo odbornou přípravu prakticky kdykoli a kdekoli.

Dalším teritoriem zájmové činnosti jsou různé druhy společenství nebo tzv. kluby, nespádající pod žádné z uvedeného. Jsou iniciativou jednotlivých osob a financování zajišťuje obvykle organizátor nebo organizátoři. Jejich účelem je především sdružovat jednotlivce podobného zájmu, a na tomto základě se zabývat společnými aktivitami. Do tohoto rámce spadá i samostudium a společné studium předmětu zájmu. Komplexní zmapování tohoto prostoru by bylo velmi náročné. Organizace těchto zájmových činností vzniká pravděpodobně na základě poptávky, kterou nelze dostupnou nabídkou uspokojit. V dnešním digitalizovaném světě se tento fenomén projevuje zakládáním různorodých tematických webů a portálů s konkrétním zaměřením, na nichž kromě zakladatele či zakladatelů participují další desítky, stovky a mnohdy i více uživatelů. Vznikají tak široké sociální sítě s konkrétními zaměřenými a zájmem. Lidé takto se sdružují však mnohdy nezůstávají pouze u elektronického kontaktu. V další fázi komunikace pořádají společná a dobrovolná setkávání, na nichž pak například prezentují vlastní činnost nebo diskutují o specifických problémech předmětu zájmu. Zejména proto, že tento zájem je spojen se studiem konkrétního předmětu nebo oboru, považují za stěžejní připojit do této kapitoly část věnovanou zájmovému vzdělávání.

2.2. Člověk jako subjekt v zájmovém vzdělávání

Subjektem zájmového vzdělávání jsou lidé. Člověk jako takový. V rámci zájmového vzdělávání a pedagogiky volného času vztahujeme člověka především k rozvoji jeho osobnosti a jeho začlenění do společnosti. Pro tyto úkoly využíváme volného času a jeho možností. Z pedagogického hlediska se snažíme podporovat a rozvíjet zájmy nebo specifické schopnosti a uspokojovat osobní potřeby subjektu. Snažíme se volit účinné

formy rekreace a vést k celoživotnímu vzdělávání. Pedagogika volného času se snaží osobnost jedince hodnotově vychovávat, učit kritickému myšlení a nalézat hlubší smysl. Veškeré aktivity podléhající takové činnosti by měly reflektovat podmínky dané doby, společenské změny a především brát v úvahu jednotlivou osobnost lidského jedince.

Jednotlivý subjekt zájmového vzdělání jakožto osobnost prochází skrze samotný život složitým procesem vývoje. V souvislostech zájmového vzdělávání je také nutné přihlížet k modernímu vědění či poznatkům vývojové, pedagogické a sociální psychologie osobnosti. Osobnost člověka je ovlivňována jeho interiorizací, získanými zkušenostmi a řadou dalších vlivů. Kromě vrozených determinantů člověka ovlivňuje prostředí, ve kterém žije, sociální vztahy i vazby a výchova, která počíná již v rodině. Jednu z hlavních rolí v procesu vývoje osobnosti hraje aktivita samotného jedince. Volní vlastnosti, motivační systém, cíle a snahy, o které se sám o sobě zasazuje. Tyto jsou také ovlivňovány věkovými zvláštnostmi psychologického vývoje. Věkové vymezení objektu zájmového vzdělávání má vliv na tělesný, rozumový i sociální vývoj. Věk jedince determinuje rozvoj jak volních vlastností, tak myšlení, vnímání, paměti, celkový rozvoj poznávacích procesů, rozvoj a úroveň řeči, fantazie, představivosti či estetického cítění. Věková hranice člověka má vliv i na vztahy k prostředí a k ostatním lidem a definuje i úroveň mravního a morálního cítění. Podle Hájka, Hofbauera a Pávkové základní činitelé vývoje působí u každého člověka poněkud odlišně, procesy socializace a individualizace probíhají současně.²⁵ Ve vztahu k zájmovému vzdělávání a celoživotnímu vzdělávání se pedagog volného času či vychovatel může setkávat s lidmi v širokém věkovém rozmezí, počínaje věkem předškolním až po věk seniorský. Tento fakt je jedním ze specifíků, které odlišuje práci pedagogů volného času a vychovatele od klasické učitelské profese ve formálním vzdělávání.²⁶

²⁵ Srov. HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*, s. 86.

²⁶ Srov. Tamtéž, s. 86.

3. Poezie

3.1. Pokus o vymezení pojmu poezie

Z historického hlediska se jako společnost poezií odborně zabýváme už poměrně dlouho. Jako předmět teoretického zájmu se poezie objevuje již v antice, např. v Aristotelově Poetice nebo v Horatiově pojednání O umění básnickém. Blíže k současnosti se zkoumáním poezie zabýval např. F. X. Šalda, který v souvislostech literatury vytvořil rozsáhlý soubor jedinečných děl, za zmínku stojí např. O nesmrtelnosti díla básnického z roku 1928. Dalším významným českým autorem v této oblasti je básník Vítězslav Nezval se svým dílem Moderní básnické směry z roku 1937. Z poslední doby je pak jistě nutné poukázat i na kompletní teoretické dílo Miroslava Červenky.

Etymologický slovník uvádí, že slovo poezie vzniklo z *franc. poésie, přes lat. poësis, z řec. poiësis od poieó, což znamená činím, tvořím.*²⁷

Podle nizozemského kulturního historika Johana Huizingy je *poiesis funkcí hry.*²⁸

Podle dvojice jazykovědců Libora Pavery a Františka Všetického se v rámci vnímání poezie v euroamerické části světa za poezii v soudobé literární vědě považuje ta část literatury, *jež je psána veršem, řečí vázanou, rytmická organizace jazykového materiálu jasně odlišuje poezii od prózy.*²⁹

Současná básnířka Bohuslava Hladečková zastává lidštější a radostnější pohled, vzkazuje, že poezie je zpráva o úžasu.³⁰

Obecně je tedy poezie literárním druhem a je možné ji dělit na lyriku a epiku, případně drama. Výrazovými prostředky poezie jsou především verš a strofa. Při bližším zkoumání problematiky bychom se mohli zabývat básnickými útvary, žánry, dále rytmickou, zvukovou a vizuální organizací verše, případně stylistickými figurami a tropy.

²⁷ HOLUB J., LYER S. *Stručný etymologický slovník jazyka českého*, s. 381.

²⁸ HUIZINGA, J. *Homo ludens. O původy kultury ve hře*, s. 226.

²⁹ PAVERA, L., VŠETIČKA, F. *Lexikon literárních pojmů*, s. 422.

³⁰ Z doslechu od básnířky Bohuslavy Hladečkové.

Učitel, literární kritik, vědec a spisovatel Otakar Chaloupka v příručním slovníku české literatury zmiňuje, že poetika není jen teoretickým zkoumáním textu, ale i jeho skutečnou stavbou. Tedy že zahrnuje i to, co je do poetiky vloženo, tj. reálné rysy díla.³¹ Na stejný problém nepatrně poukázali i spisovatel, překladatel a filmový scénárista Josef Bruckner a spisovatel Jiří Filip: „*Poezie vytvořila poetiku, je měřitelná poetikou, ale rodí se ze svobodné vůle.*”³² Literární věda proto v oblasti poetiky může zodpovědět pouze některé otázky, na jiné zůstává odpověď neurčitá či variabilní a je nasnadě, že poezie má ve své proměnlivosti souvislost s lidskostí.

Eduard Světlík ve svém Půvabu poetiky vyzdvihuje řeč Konstantina Biebla, která by mohla otevřít cestu k lepšímu porozumění kontrastu mezi teoretickými náhledy, zkušeností samou a oponovat např. tvrzením, že vznikající poezie nemá pranic s pocity, nýbrž pouze se slovy jakožto pracovním materiálem.

*„Kdo tvoří jenom rozumem a vůlí, ten stvoří stroj. Stroj, který může mít dokonalou mechaniku. Neboť skutečně vůlí a rozumem lze slova uzákonit v jamby a daktyly. Ale kdo by nerozeznal úder parního pístu od tepotu srdce? Vůlí a rozumem lze sestrojiti dokonalý stroj na výrobu ledu. Kdo tvoří jenom srdcem, nemůže učinit víc, než prolít všemnu svou krev která ztuhne. Je nám někdy líto zabitého kůzlete. Ale řezničina sama nedojímá. Dokonalá báseň je tajemstvím svaté Trojice: Vůle, Rozumu a Srdce. Všechny tři složky se navzájem prostupují jako jedna jediná sloučenina. Viděl jsem ve snu krásný zlatý dívčí cop o třech pramenech. A všechno byly jenom vlasy.”*³³

Poezie je druhem umělecké tvorby a předchází gramotnosti. Materiálem k jejímu zpracování je lidská řeč, zejména její estetický charakter. Po obsahové stránce v pojmoví či slovech využívá především přeneseného, obrazového smyslu. Liší se od prózy. Poezie spoléhá na vliv vytvořených slovních obrazů, slovních spojení a často i na stimulaci hudební povahy. Poezii lze reprodukovat především živě ústně nebo písemně. V modernějším věku se tyto možnosti rozšířily o nosiče záznamové povahy, tj. poslechové i vizuální. V současné době se poezie snaží využít zejména zhuštěné nebo komprimované

³¹ Srov. CHALOUPKA, O. *Příruční slovník české literatury*.

³² BRUCKNER, J.; FILIP, J. *Větší poetický slovník*, s. 6.

³³ SVĚTLÍK, E. *Půvab poetiky*, s. 6.

obsahové podoby. Tento jev lze přičíst buď spěšné době, nebo účelu lépe podmínit prožitkovou stimulací čtenáře, diváka či posluchače. Vzhledem k jazykově specifické podobě, které poezie využívá, se její interpretace ve významu příjemcem může lišit. Z jednoho kusu básně lze tedy vyrozumět různými příjemci různé interpretace významového výkladu. Definitivní výklad je snad možné předpokládat pouze u autora samotného. A ani to, vzhledem proměnám duševního stavu a vývoji osobnosti, a především vzhledem k niternému a mnohdy neuchopitelnému založení poezie, nelze konečně tvrdit.

3.2. Význam poezie v životě člověka

Obecně lze říci, že svým obsahem a strukturou poezie spadá do oblasti estetická. Zároveň, pokud nazýváme estetiku naukou o krásě, do jedné z těchto oblastí spadá i umění. V rámci umění poetiky a poezie se tak může v lidském životě jednat o jakési osvojování světa, které je vícerozměrné a nevyčerpává se jen hlediskem krásy.³⁴ To platí jak z hlediska tvůrce poezie, tak z hlediska čtenáře.

Johan Huizinga uvádí, že k pravému porozumění básnictví je třeba se zbavit výkladu a porozumění pouze na estetickém základě. Předkládá, že zejména v archaických společnostech měla poezie funkci vitální, sociální a liturgickou a že každé staré básnictví je jak kultem, tak sváteční zábavou, společenskou hrou, moudrým poučením, přemlouváním, zaklínáním, proroctvím a soutěží. Říká, že básník je *vates*, posedlý, boha plný, šilící.³⁵ Předkládá i pokrokový názor, že poetická forma všude předchází literární prózu.³⁶

Autorka Marie Knapeková (Janoušková) ve svém i-netovém článku velice pěkně shrnuje smysl umění v lidském životě. Mimo jiné ve svém článku poukazuje na nevyučitelnost hlubinné jednoty všech uměleckých děl a krásu jako transcendentální vlastnost všech jsoucen. Hovoří o prolamování a překračování hranic určených přírodou a dějinnou situací. Autorka odkazuje na umělcův intuitivní dotek podstaty věcí a událostí, na

³⁴ Srov. JŮZL, M.; PROKOP, D. *Úvod do estetiky*, s. 19.

³⁵ Srov. HUIZINGA, J. *Homo ludens. O původu kultury ve hře*, s. 112.

³⁶ Srov. Tamtéž, s. 117.

umělcova aktivního ducha a mimořádné síly, hloubky a postřehu pro krásno. Na výrazové prostředky pro sdělení svých objevů. Umění označuje jako vyjádření pro pravdu o světě, sobě, Bohu. Cituje teologa a filozofa Karla Vránu, který předkládá, že umění oslovuje celého člověka tím, že skrze smyslové znaky proniká k srdci a duši člověka.³⁷

Lze tedy říci, že poezie jakožto forma umění je kromě jiného i svého druhu komunikace. Je vyjádřením našich vnitřních i vnějších pohnutek a chápání se světa jak okolo nás, tak uvnitř nás samých. Je sdělením pro nás samotné, ale i vlastovkou v symbolech směřující k pochopení a překladu druhým a druhých. Podněcuje jak rozvoj vloh, smyslů a různých dovedností, tak vztah k nevyslovitelnému a neuchopitelnému. Při hledání poezie hledáme život samotný. Možná, že poetika a poezie nejsou samy o sobě nutností, tedy něčím, co člověk potřebuje k přežití. Avšak mohou se samy o sobě stát smyslem v přežití. Smysl a význam poezie spočívá v její samotné existenci. Ve schopnosti komunikace a přenášení jinak těžko vysvětlitelných informací či obtížně definovatelných věcí nebo jevů i mimo hmotný svět. Jinak řečeno v rukou básníka ztrácí řeč svoji pravěkou funkci pro dorozumívání při lovu mamutů, transformuje a stává se jakousi ušlechtlejší formou řeči, při které se skryté zjevuje a ožívá.

³⁷ KNAPEKOVÁ JANOUŠKOVÁ, M. *Smysl umění v lidském životě*. [online]

4. Teorie hry

4.1. Definice hry a její znaky

Pokud se zde pokusím hovořit o definicích hry a jejích znacích, mám na mysli především hru, která se týká člověka. Je již obecně známo, že hra předchází kulturu a že existovala daleko dříve, než si člověk sám o sobě začal poprvé hrát. Nemám zde v úmyslu rozebírat hru zvířat, která se v některých ohledech může od lidské hry lišit, ani myšlenku, že člověk, který hladoví, si nehraje. Ráda bych však velmi okrajově zmínila hru napříč biologickými druhy. Hra člověka se zvířetem (např. psem) není žádnou zvláštností. Pokud bychom se tedy snažili o definici hry v širším úhlu pohledu, museli bychom být schopni dohlédnout samotného počátku a konce. V kontextu celkového vývoje přírody by se dalo snad říci, že hra nejenže předchází kulturu, ale že hra je sama o sobě kulturou. Nejen člověku. A nejen právě v této době. Ačkoli by se mohlo zdát, že právě současná digitalizovaná doba si o něco takového přímo říká.

Do rámce mé práce zapadají pouze takové definice a znaky hry, které nejsou spojeny s uspokojováním základních biologických nezbytností archaických společností, jako byl například lov. Jedná se naopak o vymezení hry v souvislostech tzv. nadbiologických potřeb člověka spojených s jeho vlastní kulturou. Takové vymezení struktury hry, které se pravděpodobně začalo v kultuře člověka objevovat poprvé např. v náboženských rituálech nebo v básnictví.

Německý filozof Ludwig Wittgenstein se domnívá, že definice hry nebyla doposud přesně stanovena. Podle Wittgensteina je hra pojem s nejasnými hranicemi a vymezením a v rámci své struktury je tudíž velmi komplikované hru zcela jasně charakterizovat a vymezit a definovat.³⁸ Přesto je nutné zde několik významných pokusů o definici hry vyjmenovat.

³⁸ Srov. WITTGENSTEIN, L. *Filozofická zkoumání*, s. 47-48.

Johan Huizinga definuje hru jako „(...) *dobrovolnou činnost, která je vykonávána uvnitř časově a prostorově pevně stanovených hranic, podle dobrovolně přijatých, ale bezpodmínečně závazných pravidel, která má svůj cíl v sobě samé a je doprovázená pocitem napětí a radosti a vědomím jiného bytí, než je všední život.*”³⁹

Francouzský spisovatel, sociolog, filozof a literární kritik Roger Caillios vnímá hru jako fiktivní, svobodnou, nejistou a neproduktivní činnost, která je vydělena z každodenního života a podřízena pravidlům.⁴⁰

Pedagogický slovník charakterizuje hru jako formu činnosti, která se liší od práce i od učení. Slovník uvádí, že člověk se hrou zabývá po celý život, avšak že v předškolním věku má specifické postavení, tj. je vůdčím typem činnosti.⁴¹

Psychologický slovník vyjadřuje slovem hra jednu ze základních lidských činností, která je provázena pocitem napětí, radosti, zpravidla motivovaná sama sebou a zdánlivě bez jiného cíle kromě sebe samotné, má ale blahodárné účinky jak na duševní vývoj a učení (zejména u dětí raného věku), tak pro duševní zdraví, rekreaci, relaxaci (dospělých). Často přináší bohatý děj, drama, konflikt i katarzi.⁴²

Pokud bychom se pokusili výše uvedené shrnout a propojit v další návaznosti, mohli bychom říci, že hra má co do činění především se svobodným rozhodováním, na jehož základě mohou vznikat i stanovená pravidla hry, má co do činění s morálkou a etickými principy, na jejichž základě herní činnost vzniká, probíhá a ukončuje. A v neposlední řadě má hra co dělat se specifickým prožitkem, který se rodí spolu se vznikem nebo zahájením hry, k níž jsme dobrovolně sami sebou motivováni, případně se utváří během nebo uvnitř herní činnosti nebo po jejím skončení. Z toho lze vyvodit, že na základě daného prožitku vzniká zkušenost. Pokud tento prožitek nebo zkušenost vede k vnitřnímu uspokojení, je z psychologického hlediska pravděpodobné, že činnost, ke které se vztahuje, budeme v budoucnu opakovat.

O rozklíčování pojmu hry se lze snažit i skrze její znaky. Tj. podle ukazatelů, které by měly umět vymezit, zda se o hru jedná či nikoli, a zároveň určit smysl hry.

³⁹ HUIZINGA J., *Homo ludens. O původu kultury ve hře*, s. 44.

⁴⁰ Srov. CAILLOIS R. *Hry a lidé. Maska a závrať*, s. 31-32.

⁴¹ Srov. PRŮCHA J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*, s. 82.

⁴² Srov. HARTL P.; HARTLOVÁ H. *Velký psychologický slovník*, s. 187.

Johan Huizinga shrnuje znaky hry zhruba podle osmera základního utřídění. Jmenuje svobodu, neobyčejnost, uzavřenost a ohraničenost, možnost opakování, pravidla a řád, okouzlení hrou, jistý druh harmonie a v neposlední řadě napětí.⁴³

Z psychologického pojetí je to potěšení, napětí, radost, zaujetí, aktivizace všech stránek osobnosti v návaznosti na myslím, pociťuji, konám.

Z pedagogického úhlu pohledu se hra specifikuje motivací k upevňování či rozvíjení dovedností, spolupráci s druhými, osvojování si komunikace, učení se pravidlům, sebekontroly, socializaci, tvořivosti, toleranci, odpovědnosti.⁴⁴

4.3. Význam hry v životě člověka

Vymezit význam hry v životě člověka předpokládá otázky, kdy to začalo, jak to probíhá a kam směřuje. Proč si lidé hrají a k čemu je to dobré. Jestliže hra existovala ještě před lidskou kulturou, je mnohem starší než člověk sám. Johan Huizinga nazývá podstatou hry *aktivní princip*⁴⁵ nebo také *primární životní energii*.⁴⁶ Jestliže také tvrdí, že *ve hře poznáváme ducha*,⁴⁷ poznáváme tak i aktivní princip a primární životní energii poutanou v tomto případě na člověka. Člověk je však také projevem hmotným a oproti další přírodě se vymezuje rozumem. Proto také člověk hru pojmenoval a ví o tom, že si hraje, navzdory tomu, že hra je nerozumná.⁴⁸ Jakmile si člověk začal hrát, nazývat věci a dále tvořit, byl položen základ ke vzniku lidské kultury, která se dále rozvíjela až do současné doby. Od prvního nerozumně si hrajícího rozumného člověka uběhlo mnoho času a společenství člověka prodělalo značný vývoj, včetně způsobů a možností samotné hry. První esence hry se však stále jeví živoucí a nepozměněná.⁴⁹ Samotná první esence hry člověka přesahuje.

⁴³ Srov. HUIZINGA, J. *Homo ludens. O původu kultury ve hře*, s. 16-18.

⁴⁴ Srov. SKALOKOVÁ, J. *Obecná didaktika*, s. 199.

⁴⁵ HUIZINGA, J. *Homo ludens. O původu kultury ve hře*, s. 9.

⁴⁶ Tamtéž. s. 11.

⁴⁷ Tamtéž.

⁴⁸ Srov. Tamtéž.

⁴⁹ Pozn. autorky: Hra tedy existovala ještě před člověkem, během člověka a pro případ, že lidstvo zanikne, bude s velkou pravděpodobností existovat i po něm.

Proč si lidé hrají, definují některé vymezení pojmu hry a zároveň její znaky? Člověk při hře pociťuje především jistý druh potěšení, napětí, radosti a zaujetí a okouzlení. Jde o činnost svobodnou, dobrovolnou, neobyčejnou a hra je člověku přirozená a blízká. Hra v člověku vyvolává životadárné účinky a je prostředkem rekreace, relaxace od činností jiných vlivů. Člověk si hraje, protože ho tato činnost naplňuje a zároveň rozvíjí, přičemž si tohoto rozvoje mnohdy není ani vědom. Odpověď na otázku, proč si člověk hraje, může být zároveň i odpovědí na to, k čemu je hraní člověku dobré.

Hra je člověku zdrojem zábavy a potěšení. Je mu otevřenou možností k osvojování si sociálních rolí, simulací různých situací, prostředkem k prožívání. Hra je smysluplnou činností k sebepoznávání i k poznávání světa hmotného i světa v transcendentálním pojetí. Může být i mravní výzvou, základem k etickým principům v rámci svobodného rozhodování.

5. Hra a poezie

Tuto kapitolu snad nelze začít jinak než Huizingovým tvrzením, že básnictví se ve své původní funkci jako činitel rané kultury zrodilo ve hře a jako hra.⁵⁰ V části jeho knihy věnované hře a básnictví se snaží mimo jiné dokázat, že poetické formy jsou vždy formami hry a že básnická řeč je řečí hry. Zkraje odkazuje na to, že metrické a strofické formy, básnické prostředky a motivy lze nacházet ve stejném podobě ve všech kulturách po celém světě. Důvod této podobnosti shledává právě ve funkci hry, která předchází kulturu. V této souvislosti shrnuje opět znaky hry na činnost uvnitř určitých hranic času, prostoru a smyslu, řádu, dobrovolně přijatých pravidel mimo oblast hmotné užitečnosti a nutnosti a dále na pocity uspokojení, které hra se slovy přináší. Poukazuje také na to, že poezie a hra nespočívá pouze ve vnější formě řeči, ale i ve formách zobrazení, motivech a způsobu jejich vyjádření. Staví do sobě si rovné pozice mýtus, epiku, drama, lyriku, pověst i současný román⁵¹ ve smyslu dosažení účinku, tj. napětí a upoutání. Zmiňuje i prastarý zápas důvtipných hádanek a soutěžní charakter, tzv. agonální hru projevující se v dílech obsahově. Zvýrazňuje fakt, že básnická řeč pracuje s obrazy, s tajemstvím, a tudíž se tak stává hádankovou hrou. Johan Huizinga vysvětluje, že poezie dovedla básnické umění už v archaické kultuře k přesnému souboru herních pravidel, jejichž platnost je sice závazná, ale poskytuje zároveň mnoho variant k úchopu. O moderních lyrických směrech své doby se vyjadřuje jako o oblasti, v níž se zaklíná smysl do slova, a přesto zůstávají věrné podstatě umění. Zároveň si však v tomto ohledu klade otázku, zda kultura současnosti, která básníky obklopuje, dokáže ocenit tuto činnost natolik, aby mohla plnit tytéž funkce, jako u archaických kultur. Jmenuje především vitální funkci, v níž shledává důvod existence samotného básnického umění.⁵² Huizinga však více neodděluje a nespecifikuje momenty při tvorbě poezie. Pouze specifikuje četbu poezie jako hru. Pokud tedy nazývá poezii hádankovou hrou, má za to, že potencionální čtenář se stává při četbě jakýmsi

⁵⁰ Srov. HUIZINGA, J. *Homo ludens. O původu kultury ve hře*, s. 113.

⁵¹ Pozn. autorky: Současný román v době vydání originálu Huizingova *Homo Ludens*.

⁵² Srov. HUIZINGA, J. *Homo ludens. O původu kultury ve hře*, s. 122-125.

hráčem, který se snaží rozklíčovat předložené obrazy a nalézt smysl hádanky a tzv. pokořit cílovou metu hry, vytvořenou původním hráčem (protihráčem) – básníkem. Nedožíváme se však více o potencionální hře a prožitku při tvorbě samotné poezie autorem. Je možné namítnout, že jakákoli přirozená a nepodmíněná umělecká tvorba by mohla být kromě jiného, na základě např. uvedených znaků hry zmíněných v kapitole 4.1., chápána právě jako hra. K tomu, abychom tedy rozpoznali, kdy se báseň stává při svém vzniku zároveň hrou, je tedy nezbytné vzít v úvahu nejen motivaci autora k zapsání díla.

S ohledy na Huizingovy teoretické znaky hry, společné jak hře, tak jazyku, kterým hovoříme, tzn. svoboda, zároveň jistá ohraničenost, možnost opakování, pravidla, okouzlení, neobyčejnost, harmonie nebo i napětí, mohou být nazvány prostředky, kterých využíváme pro jakýsi přenos informací i komplikovanějšího charakteru, jakými jsou například abstrakce.

Společné znaky těchto dvou fenoménů lze hledat jak v jejich teoretické rovině, tak i v nuancích ontologické diference. V otázkách po vztahu esence a bytí. V tomto smyslu jde o to, otevřít se novým možnostem poznání samotné řeči a v porozumění hře tak, že jak hra tak poezie prostřednictvím člověka mohou objevovat smysl samy v sobě na základě své první esence společné pro všechno. Toto se ovšem dokazuje jen stěží. Literární vědec Milan Jankovič ve svém díle *Cesty za smyslem literárního díla* předkládá, že to, že „*ve hře získaný svět je za „oknem“, v prostoru, kam nemůžeme vstoupit, neznamená, že by právě tento moment nemohl působit jako nevyčerpateľná pobídka k rozehrání smyslu. Člověk chce být ve světě doma. A nejvíce doma je v něm nikoli v iluzi, nýbrž v napjatém vztahu ke svým možnostem, tedy vlastně až tehdy, když se sám (v pojetí Eugena Finka⁵³) otvírá přesahujícímu celku „světa“.*⁵⁴ A nejpřirozenějším způsob, jak se člověk může takovému otevřít, je právě skrze hru a řeč. Navíc podobnost hry a řeči se doplňuje o vzájemnou provázanost. Řeč se může stát hrou, stejně tak hra může být řečí. Avšak s ohledy např. na autorovu motivaci nebo popudy k zapsání textu nemůžeme tvrdit, že tomu je tak pokaždé.

⁵³ FINK, E. *Hra jako symbol světa*.

⁵⁴ JANKOVIČ, M. *Cesty za smyslem literárního díla*, s. 154.

6. Amatérské literární servery

6.1. Pokus o vymezení pojmu amatérský literární server

Amatérský literární server je termín, který se začal v České republice v obměnách objevovat na internetu po roce 1997. V této době vznikl první literární server dostupný široké veřejnosti – *Písmák*.⁵⁵ Tento „litweb“, jak se v kuloárech dnešních internetových básníků obecně říká podobným webům, nabídl jako první možnost po uživatelské registraci publikovat prakticky jakýkoli text.

Termín amatérský literární server není ovšem nikde odborně definován. Jeho vznik lze přisuzovat pravděpodobně víceméně intuitivnímu chápání se věci. Např. literární vědec Karel Piorecký ve své studii⁵⁶ poukazuje v souvislostech vymezení amatérské literatury na opačný termín, totiž profesionální literaturu. Karel Piorecký tvrdí, že význam rozdílu mezi těmito pojmy může spočívat v literární praxi a v s tím spojené hodnotě tvorby. Dle mého názoru správně vyvozuje, že však nelze literární amatérismus či profesionalitu obecně odvozovat z životních či profesních praxí nebo ze sociálních rolí autorů, nýbrž výhradně ze spisovatelských kompetencí.⁵⁷ *Etymologický slovník*⁵⁸ pod pojmem amatér⁵⁹ uvádí, že slovo pochází, z německého Amateur – ochotník, z Francouzského amateur – milovník a z latinského amator, od latinského amare – milovat. Jako opak se ve slovníku uvádí slovo profesionál, ovšem ve smyslu sportovního charakteru. Tentýž slovník pak slovo profesionál⁶⁰ spojuje s latinským výrazem profesor, tj. učitel, který „vyznával“ určitou nauku. Z etymologického hlediska lze pátrat dál, např., že slovo ochotník⁶¹ souvisí s ochotou, a to zase přímo se zálibou. Zde už je jakási návaznost s tématem patrnější.

⁵⁵ *Písmák*. [online]

⁵⁶ Srov. PIORECKÝ, K. *Amatérská literární fóra na českém internetu*, s. 128. [online]

⁵⁷ Srov. Tamtéž.

⁵⁸ HOLUB, J.;LYER, S. *Stručný etymologický slovník jazyka českého*.

⁵⁹ Srov. Tamtéž, s. 76.

⁶⁰ Srov. Tamtéž, s. 395.

⁶¹ Srov. Tamtéž, s. 343.

Nelze však zmiňovaný termín amatérismu či zálibného ochotnictví stavět do samostatné pozice. Souvisí s literárním podtextem a prostorem, ve kterém lze texty, ke kterým se vztahuje, nacházet, pokud literaturu chápeme mimo jiné jako kompendium nebo soubor všech písemných textů. Při tomto vymezení jsou produkty ochotnické záliby tvořit a publikovat v kyberprostoru je příznačně nazývány amatérskou literaturou na internetu či webu.

Je již obecně v běžné povědomosti, že v informatice je server pojmenováním pro počítač nebo počítačový program, který poskytuje a následně realizuje konkrétní služby. V dnešní době, kdy je práce s počítači prakticky na denním pořádku a přístup k internetu v našich krajích poměrně snadnou záležitostí, lidé v této zóně tráví mnoho času. Nakolik je tato skutečnost pozitivní v širším kontextu, není předmětem zkoumání této práce.

Amatérský literární web (dále i litweb) skýtá tedy mimo jiné již výše uvedenou eventualitu – publikovat libovolný text veřejně, bez předchozí redakční editace či kontroly. Je tedy nutné zmínit, že rok 1997 přinesl v tomto ohledu značný průlom v kontextu svobodné tvorby písemných textů bez kontroly a cenzury. To evokuje souvislost se svobodou projevu či svobodou umělecké tvorby zakotvenou v Základní listině práv a svobod.⁶² Ve sféře dosavadní literární kultury u nás toto předtím nepřípadalo vůbec v úvahu. Literární tvorba „z lidu“ se do té doby vymezovala pouze otiskem textu v časopisu, případně šanci uveřejnit text v nějaké neperiodické publikaci, např. sborníku. V jiné variantě se mohlo jednat o druhy prezentací v různých médiích, nebo o osobní uveřejnění tvorby v tematicky zaměřených spolcích či klubech. Kromě posledního uvedeného vše předpokládalo redakční lustraci či prověření textu osobou nebo osobami, u kterých existovala přinejmenším presumpce literárních schopností, vědomostí, dovedností a schopnost rozhodovacího procesu, co připadá v úvahu zveřejnit pro širší společnost.

Amatérská literatura dle mého není zdaleka tak problematický pojem, jak v tomto ohledu uvádí Piorecký ve svém vlastním pokusu o terminologické vymezení.⁶³ Pokud jsme schopni připustit, že literární diskurs „nedrží ve sklepení“ jen několik vyvolených, případně minulost. Např. Jan Mukařovský, náš významný estetik a literární teoretik tvrdí, že úzus

⁶² *Listina základních práv a svobod*. [online]

⁶³ Srov. PÍORECKÝ, K. *Amatérská literární fóra na českém internetu*, s. 128. [online]

jazykové základny v poezii je dobou vždy proměnlivý. Domnívá se, že jazykové cítění se odvíjí od estetického cítění současníka konkrétní doby.⁶⁴ Kyberprostor je součástí dnešního světa a naší současné literární kultury, tedy i současného literárního diskursu, pokud uvažujeme o tomto diskursu jako o souhrnu výpovědí ke konkrétnímu tématu v určité době.

Nutno ještě dodat cosi ke vzniku literatury i mimo kyberprostor. Různé nakladatelské společnosti dnes poskytují za úplatu i široké spektrum nabídek k tisku vlastní knihy. Rovněž uživatelská přístupnost počítačového zpracování textu do podoby tiskových dat umožňuje relativně levný tisk při publikování vlastním nákladem. Jestliže Karel Piorecký ve svém článku o literatuře a digitální kultuře⁶⁵ uvádí hlavní rozdíly odlišující literaturu na preddigitální a na postdigitální, zejména pokud zmiňuje rozpínavost literatury a destabilizaci textu v souvislostech úzce vymezeného diskursu cenné české literatury, zcela přitom opomíjí současnou relativní dostupnost publikování tiskem i pro necenzurované autory. Otázku, kterou taková situace nastoluje spolu s možností volně publikovat na internetu nebo kdekoli jinde, je otázka odpovědnosti či zodpovědnosti vůči vlastnímu publikovanému textu. Tento fakt zohledňuje i jiné souvislosti než výhradně literární kompetence.

Nabídku služeb, které amatérské litweby realizují, má nyní příležitost využívat stále větší počet lidí. Lidí, kteří mají v úmyslu právě takto trávit svůj volný čas. Zde se tito snaží uspokojit své zájmy a individuální potřeby. S ohledy na smysluplné zhodnocování volného času je na místě věnovat tomuto fenoménu dostatečnou pozornost a hledat harmonizaci mezi volnočasovými aktivitami v tomto prostředí a pedagogickým ovlivňováním. Obecně jakékoli volnočasové aktivity by měly podporovat jak rozvoj jedinců, tak i skupin. V tomto pojetí je pak možné hledat souvislosti a cesty vedoucí i k širší kultivaci literatury, potažmo rodného jazyka.

Jak tedy výkladově vymezit amatérský literární server? Amatérský literární server je především prostorem pro svobodnou, veřejnou publikaci autorů se zálibou ve tvorbě písemných textů na internetu. Může souviset se zájmem o literaturu, řeč, jazyk či se zájmem sdílet svou zálibu s podobně smýšlejícími lidmi. Je také veřejně dostupným

⁶⁴ Srov. MUKAŘOSVSKÝ, J. *Estetické přednášky*, s. 10-11.

⁶⁵ PIORECKÝ, K. *Literatura a digitální kultura*. [online]

prostorem pro diskuzi nad literárními příspěvky a zároveň je otevřen jakékoli kritice textů. Je i dostupným prostorem pro libovolnou autorskou či čtenářskou obec. Obsah spojený s autorskými texty, recenzemi na ně a obsah přidružených diskusních témat může a nemusí probíhat anonymně a pravdivě.

6.2. Zmapování amatérských literárních webů na internetu

O zmapování amatérské literární scény na internetu se již pokoušelo několik mých předchůdců. Mním však, že kritéria pro výběr konkrétních litwebů byla doposud stanovena buďto na základě počtu autorů a děl, nebo na délce trvání takového serveru. Domnívám se však, že tato kritéria nemohou objektivně postihnout výčet nebo seznam aktuálně běžících litwebů. Zároveň shledávám ve volbě kritéria podle počtu autorů potíž v tom, že s výjimkou provozovatele serveru, který má přístup k IP identifikaci uživatelů, nelze ani řádově odhadnout podle počtu registrovaných uživatelských účtů, tj. počtu jednotlivých nicků a alternicků, počet skutečných uživatelů konkrétního serveru. To je obecně známý problém, který se týká masky anonymity na internetu. Budu tedy postupovat tak, že vyjmenuji volně dostupné literárně zaměřené servery pro veřejnost, s registračním přístupem a skupinového charakteru. Jednotlivě je budu řadit podle abecedy a uvedu jejich stručnou charakteristiku, případně čím se prezentují. Budu vycházet z přístupných informací na internetu, případně z e-mailové komunikace s administrátory či provozovateli webu nebo jejich zástupci. Dále ze svých osobních zkušeností, případně zprostředkovaných zkušeností jiných uživatelů konkrétních litwebů. Je třeba vzít v potaz, že tato oblast je doposud nepříliš probádaná, dostupné informace si místy protiřečí a sdílnost provozovatelů je nerovnoměrná. Stránkami s literární tematikou jednotlivců se zabývat nemám v úmyslu.

Básničky a Básně

Registr domén nic.cz uvádí vznik registrace 11.2.2004. Jako držitel doménového jména je uveden Jan Neckář.⁶⁶ Webové stránky uvádějí, že právě na zdejší adrese lze nalézt nejširší výběr amatérských spisovatelů. Další text vybízí k vložení vlastního díla a zmínku o kvalitě vložených děl na základě neupřesněného hlasování. Na úvodní stránce je také uveden odkaz na další server, tj. Básně (doména *básně.cz*).⁶⁷ Zajímavé je, že web *Básně* se zejména po vizuální stránce více než podobá níže uvedeným *Libresu* a *Literu*. Jako držitel domény je rovněž uveden Jan Neckář, přičemž registrace domény je datována k 27. 10. 2003.⁶⁸ Server *Básně* recipročně odkazuje na *Básničky* (doménu *basnický.cz*). Vkládat díla a hodnotit lze pouze po registraci. Obsahově je nabídka uživatelského pole velmi střídmá až povrchní. Vystačí si jen s několika literárními žánry a bližší členění děl se spíše vztahuje k motivům textu, např. přírodní, zamilované atd. Web ke dni 15. 2. 2019 eviduje 110 autorů. Bez členění do sekcí web ke stejnému datu hlásí přes 21 tisíc poetických příspěvků. Server *Básně* eviduje k 15. 2. 2019 téměř 2 tisíce autorů a 21 230 básnických textů.⁶⁹ Uživatelské prostředí je jednoduché a náročnost či požadavky na uživatele/příspěvatele minimální. Registrovat si lze neomezeně účtů. Weby jsou zatíženy reklamními sděleními obvykle nesouvisejícími s obsahem stránek.

Epika

Původně „čistokrevný“ literární web, který od svého vzniku v roce 2005 prodělal řadu změn. Zakladatel *Epiky* Jan Medek charakterizuje svou činnost v současné době jako neamatérskou a spojenou s Jihočeským klubem Obce spisovatelů. Aktivity původně spojené s amatérskou tvorbou na internetu vyústily v roce 2007 ke vzniku nakladatelství. Původní představa vydávat samostatné knihy nebo sborníky v návaznosti na autory *Epiky* se transformoval do současného stavu nakladatelství, které nabízí své služby široké

⁶⁶ Srov. *Cz.nic. Správce domény cz.* [online]

⁶⁷ Srov. *Básničky.* [online]

⁶⁸ Srov. *Cz.nic. Správce domény cz.* [online]

⁶⁹ Počty děl a autorů byli nasčítávány pod uživatelskou registrací. Do počtu děl byly zahrnuty pouze poetické příspěvky.

veřejnosti. Podle slov Jana Medka současný literární portál *Epika* v podstatě nefunguje, a přestože základní funkce byly zachovány, návštěvnost je velmi malá. Na stránky *Epiky* se lze momentálně zaregistrovat buď jako online autor, autor knihy nebo investor. Online autor má možnost provozovat na těchto stránkách svůj profil, může vkládat díla a recenzovat či se jinak slovně vyjadřovat k cizím či vlastním zde uveřejněným textům. Registrace autora knihy je vázána na předešlou zakázku spojenou s vydáním knihy u *Epiky*. Investor hradí registrační poplatek a jeho činnost je spojována se ziskem z prodeje investovaných knih. V sekci Underground je ke dni 15. 2. 2019 evidováno přes 200 autorů a v databázi lze nalézt 4412 děl různých kategorií, včetně poezie.⁷⁰

Klub literátů

Klub literátů je poměrně mladým webem. Vzniknul počátkem roku 2017. Ke dni 19. 10. 2018 čítá 170 registrací, přičemž publikujících autorů je 90. Pouze uživatelé s registrovaným účtem mají možnost vkládat své příspěvky. Doposud bylo vloženo 550 autorských děl. Komentovat či recenzovat autorské příspěvky mají možnost i neregistrovaní uživatelé. Webové stránky zvou k návštěvě všechny, kteří nechtějí psát pouze do šuplíku. Presentovaným cílem klubu je především publikace amatérské tvorby. Základní a jednoduchá pravidla jsou uvedena v menu stránek, dostupná bez registrace. Podle administrátora Tomáše Brejchy jsou možnosti publikace uživatelů oproti zavazujícím pravidlům poměrně široké. Systém provozu nijak nehlídá zdvojené účty. Rozvoj literárních nebo čtenářských kompetencí web neprovozuje, podle slov Brejchy mají však toto do budoucna v úmyslu.

Libres a Liter

Liter.cz dle registru uvádí vznik domény k roku 2004 a *Libres.cz* k datu 2011. Oba servery existují pod jednou registrující osobou. *Liter* ke dni 19. 10. 2018 napočítal 27 697 autorů s 267 417 autorskými díly. *Libres* udává na 982 autorů a 39 581 zveřejněných amatérských prací. Majitel Lukáš Foldina uvádí, že žádný z webů nijak nepodporuje rozvoj

⁷⁰ Srov. *Epika*. Sekce „Underground“. [online]

literárních nebo čtenářských kompetencí. Pravidla pro alternicky se však liší. *Liter* (starší server) podporuje více zaregistrovaných účtů pod jedním uživatelem,⁷¹ kdežto *Libres* povoluje pouze jeden registrovaný účet na uživatele.⁷² *Liter* zve návštěvníky k zábavě při vkládání děl a komentování příspěvků, k získání nových přátel⁷³. *Libres* je ve své prezentaci střídmejší, hovoří pouze o četbě a vkládání děl.⁷⁴ Oba literární servery pořádají na Jindřichohradecku společná setkávání.

Literra

Doménové jméno *literra.cz* je podle registru aktivní od 30. 9. 2003 na Milana Kasla.⁷⁵ Podle slov majitele byl však web pro veřejnost otevřen až 28. 10. 2005. *Literra* se prezentuje jako literárně společenská země. Tvůrci na úvodních stránkách uvádějí, že tento web je určen lidem, kteří rádi píší, čtou a ještě si o obojím rádi povídají. Tvůrci portálu dále vysvětlují, že stránky jsou určeny jak k vážnému zamyšlení, tak k příjemné zábavě.⁷⁶ K 15. 2. 2019 bylo na tomto litwebu registrováno 5019 autorů. Podle Milana Kasla však správci stránek vícenásobným účtům pozornost nevěnují. Majitel domény sám odhaduje skutečný počet autorů zhruba na 3000 tzv. „čistých person“. Počet vložených textů ke stejnému datu je uvedeno na 71 810. Do projektu se údajně vstupovalo s myšlenkou na podporu literárních a čtenářských kompetencí, autoři však prý neprojevovali přílišný zájem. Jakým způsobem chtěl majitel tyto kompetence podporovat, však neuvádí. Pravidla webu vycházejí z tzv. „neetikety“. Ta podle sdělení majitele představuje „neurážky“ a „nepodvody“ v rámci handlování s hodnocením především vlastních děl skrze alternicky. Pokud je na webu zjištěna aktivita jdoucí nepopíratelně proti zdejší neetiketě, jsou činěna opatření skrze zablokování konkrétní IP adresy uživatele.

⁷¹ Srov. *Liter*. Sekce „Pravidla pro autory“. [online]

⁷² Srov. *Libres*. Sekce „Pravidla pro autory“. [online]

⁷³ Srov. *Liter*. [online]

⁷⁴ Srov. *Libres*. [online]

⁷⁵ Srov. *Cz.nic. Správce domény cz*. [online]

⁷⁶ Srov. *Literra*. Sekce „Úvodem“. [online]

Litweb

Doména *litwebu.cz* byla registrována 13. 7. 2012. Registr domén *nic.cz* uvádí registraci na Občanské sdružení Litweb na jméno Lucie Beranová.⁷⁷ Stránky *Litwebu* se prezentují především možnostmi prezentovat vlastní literární tvorbu, diskutovat o dílech, vkládat novinky, účastnit se soutěží o ceny. Dále uživatelé mohou vkládat a komentovat fotografie. V nabídce je uvedena i prezentace vlastního profilu s reklamou na vlastní stránky, dále recenze profilů jiných uživatelů. Vybízí také k samotnému počtení či pouhému pobavení se. Pravidla se omezují na slušné chování, dodržování licenčních podmínek a nahrání fotografie do profilu.⁷⁸ Konkrétnější pravidla lze odkrýt v sekci „Ostatní“, k nim má i neregistrovaný účastník. V pravidlech je mimo jiné zmíněno, že není dovoleno, aby jeden uživatel založil a využíval více různých účtů.⁷⁹ K 16. 2. 2019 web uvádí 208 členů. Počet děl se nepodařilo zjistit, neboť současní správci webu odmítli v tomto ohledu informativní spolupráci. Výše uvedená data byla získána pouze formou veřejně dostupných informací. Za zmínku stojí, že *Litweb* vydává internetový občasník *Napadri*⁸⁰ a kromě jiného prezentuje, že byl archivován Národní knihovnou ČR.⁸¹

Mám talent

Doména *mamtalent.cz* je podle registru datována od 27. 3. 2006 na Mgr. Markétu Pluskalovou Dočekalovou.⁸² Stránky fungují v návaznosti na Literární agenturu Mám talent, s.r.o. Tento portál nabízí prostor pro e-publikaci jak začátečníkům a amatérům, tak i spisovatelům, kteří již v tištěné podobě publikovali. Jedna z úvodních stran portálu informuje, že tato agentura sleduje a vyhledává texty, které vykazují potenciál. V takovém případě autora kontaktují a nabídnou smlouvu, případně služby spojené s případnou budoucí publikací a zastupováním autora. Tyto služby jsou placené. Agentura kromě jiného nabízí i možnost objednání si odborného posudku na dílo, literárního agenta nebo odborné

⁷⁷ Srov. *Cz.nic. Správce domény cz.* [online]

⁷⁸ Srov. *Litweb.* [online]

⁷⁹ Srov. *Litweb. Sekce „Pravidla webu“.* [online]

⁸⁰ Srov. *Litweb. Sekce „Archiv Občasníku“.* [online]

⁸¹ Srov. *Litweb.* [online]

⁸² Srov. *Cz.nic. Správce domény cz.* [online]

vedení při psaní na kurzech tvůrčího psaní.⁸³ Stránky mimo jiné nabízejí i jednoduché tipy pro psaní, což je textový e-seriál žurnalisty, copywritera a spisovatele Vojtěcha Žáka a spisovatelky a scénáristky a autorky několika učebnic tvůrčího psaní Marty Dočekalové.

Nokturno

Nokturno je jedním z dalších nereagujících portálů na výzvy a žádosti o podání informací v rámci zmapování současných literární serverů na internetu. Kromě toho *nokturno.net* patří mezi tzv. generické domény, což znamená, že se nejedná o doménu národní. Nepatří konkrétnímu státu světa. Na tyto generické domény jsou kladeny minimální administrativní nároky a veškeré registrace probíhají on-line. Jméno registranta je tedy prakticky nemožné zjistit. Z registru generických domén *joker.cz* lze alespoň vyčíst, že doména byla vytvořena k datu 25. 4. 2003.⁸⁴ *Nokturno* se prezentuje jako prostor pro psavce, příznivce fantastiky a zálibou v nočním bdění. Deleguje se jako místo pro dobré počtení a rozumné rozpravy. Webové stránky ke dni 15. 2. 2019 uvádějí 859 autorů, 6274 děl. V sekci „náповěda“ se lze dočíst, že stránky jsou rozděleny do tří oblastí; umělecká literatura, články a galerie. Vkládat a uveřejňovat vlastní tvorbu lze i jako neregistrovaný uživatel. Vkládat komentáře a doporučení lze pouze už jako registrovaný. V úvodním textu je zmíněn názor, že literární tvorba zde není vnímána exkluzivně, nýbrž jako přírodní součást nočního života v následujících stopách virtuálního času a prostoru⁸⁵

Písmák

Písmák je na *nic.cz* registrován od 4. 10. 1998. Na stránkách *Písmáku* se však jeho zrod jako litwebu uvádí k březnu o rok dříve⁸⁶. Štěpán Kučera ve své rigorózní práci zaměřené na českou internetovou literární kritiku a její vývoj uvádí rovněž rok vzniku 1997, přičemž zmiňuje mladší jméno *Písmáku*, tj. *Mladý písmák*.⁸⁷ Zároveň odhaluje informaci, že z *Mladého písmáku* se o něco později jeho štěpením vyvinul již zmiňovaný

⁸³ Srov. *Mám talent*. Sekce „O projektu“. [online]

⁸⁴ Srov. *Joker*. [online]

⁸⁵ Srov. *Nokturno*. [online]

⁸⁶ Srov. *Písmák*. Sekce „O serveru“. [online]

⁸⁷ KUČERA, Š. *Česká internetová literární kritika a její vývoj*, s. 54.

projekt *Literra*.⁸⁸ Server založil Oldřich Neuberger a podle uvedeného slova na *Písmáku* postupně začaly vznikat projekty na podporu amatérského literárního umění. V tomto smyslu se na *Písmáku* hovoří o literárních pořadech a spolupráci s různorodými organizacemi i jednotlivci. Např. v roce 2005 *Písmák* navázal kooperaci se soukromou vysokou školou Josefa Škvoreckého Literární akademii, která zanikla o deset let později pro finanční důvody. V dalších letech *Písmák* zahájil součinnost s Festivalem spisovatelů Praha a dalšími.⁸⁹ Co se týče pravidel, registrovaný uživatel *Písmáku* má právo vkládat díla, komentáře, zakládat kluby a jiné činnosti ve spojitosti s jeho nickem. O zdvojených přezdívkách se v pravidlech hovoří pouze v souvislosti s využívání vnitřní služby blokace jiných uživatelů.⁹⁰ Na jiné stránce však správci problém alternicků zmiňují jako aktuální.⁹¹ Netradičně rozlišují alternick z dobrého úmyslu a alternick ze špatného úmyslu, přičemž obecně na zřízení dalšího účtu z dobrého úmyslu neshledávají nic negativního. Současný počet uživatelů či děl nelze z příslušných webových stránek vyčíst a administrátoři údaje na žádost nesdělili.

Pište povídky

V registru je vznik domény uveden k datu 16. 2. 2009. Jako držitel je uvedena společnost Percerior, s.r.o.⁹² Stránky inzerují, že tento portál je startovací plochou pro začínající spisovatele. Pravidla webu se vyžadují obecné dodržování slušného chování a zákaz vytváření alternativních přezdívek za účelem poškození portálu nebo ostatních uživatelů, případně za účelem zneužití hodnocení publikovaných děl. Sankce za porušení jsou odstranění díla, komentáře či blokace a smazání uživatele. Z pravidel vyplývá, že netolerované jednání je vázáno na upozornění moderátora jiným uživatelem. Zajímavostí jsou podmínky registrace. Registrace je podmíněna prohlášením uživatele, že registrující je starší 16 let. Pokud je registrující mladší, stvrzuje, že má k registraci na portálu souhlas

⁸⁸ KUČERA, Š. *Česká internetová literární kritika a její vývoj*, s. 54.

⁸⁹ Srov. *Písmák*. Sekce „O serveru“. [online]

⁹⁰ Srov. *Písmák*. Sekce „Pravidla“. [online]

⁹¹ *Písmák*. Sekce „Nápověda“. [online]

⁹² Srov. *Cz.nic. Správce domény cz.* [online]

rodičů. Podmínky tohoto charakteru se na jiných webech obyčejně nevyskytují.⁹³ Jakým způsobem jsou pravidla a podmínky k registraci kontrolovány, se nepodařilo zjistit, správci webu na výzvy o informace nereagují. Počet autorů nelze z webového portálu pisepovídky.cz vyčíst. Aktuální číslo není nikde veřejně uvedeno. Ke dni 17. 2. 2019 jsem napočítala na 57 548 poetických děl.

Poeta

Poeta se prezentuje jako moderní literární server. Byl založen 23.8. 2000 Davidem Havlíčkem (Mon-gi). Ke dni 22. 10. 2018 web čítal na 2811 autorů a 13 612 vložených textů. Web nabízí klasickou publikaci a čtení děl a dále zapojení se do komunity. Systém serveru funguje v modu věrnostního programu uživatelů této komunity, indexu aktivity a bodového systému. Server oficiálně řídí Rada Poety (20 členů), admin (volený uživateli 1x za 3 měsíce) a superadmin (majitel webu). Díla a komentáře lze vkládat pouze registrovaně a tzv. Poeta získává za veškerou aktivitu na webu body. Pravidla webu nezakazují zdvojování účtů. Nicméně superadmin dodává, že pokud uživatel zneužívá vícenásobných účtů, je možné jej penalizovat, případně kompletně omezit v přístupu uděleným banem. Co je však v tomto ohledu považováno za zneužití, blíže necharakterizuje. Z výše uvedeného tedy nelze vyvodit nejen skutečný počet autorů, ale ani skutečný počet členů Rady Poety. *Poeta* je jinak velmi tolerantním prostředím pro úplné literární začátečníky. Z mého několikaletého pozorování tohoto webu však také vyplývá, že tento litweb je spíše prostorem pro ukládání děl než plošným prostorem pro smysluplnou zpětnou vazbu. Přesto rozvoj literárních nebo čtenářských kompetencí shledává David Havlíček právě v komunitní základně, ve vzájemné diskuzi a případné podpoře. Setkání členů *Poety* se uskutečnilo přesně 4x, přičemž poslední setkání na jihu Čech v roce 2014 bylo tzv. meziserverové, ve spojení *Poeta* a *Poetikon*. Organizátorkou všech akcí byla současná členka Rady Poety Ingrid Pešoutová, spoluzakladatelka pozdějšího Poetikonu.

⁹³ Srov. *Pište povídky*. Sekce „Pravidla“. [online]

Poetikon

Literárně-diskuzní klub *Poetikon* byl založen 25. 2. 2012. Založení tohoto klubu bylo reakcí na nespokojenost několika uživatelů tehdejších dostupných litwebů. Tato nespokojenost pramenila zejména z povrchního vnímání prostředí, kvantity nekvalitních vkládaných děl a absence komentářů pod díly. Hlavní zakladatelé Ingrid Pešoutová (Indigo) a Jaroslav Strnad (Jardajj) měli zato, že většina děl vkládaných na litweby a následné odezvy čtenářů pod díly jsou příliš překryty maskou anonymity a že zakládají svůj existenční obsah na jiných mantinelech než na umělecké tvorbě jako takové a rozvoji literárních dovedností či kompetencí, byť amatérského charakteru. Tento server čítá k datu 29. 12. 2018 2 112 děl a 105 autorů. Základní pravidla webu se pohybují v desaterech jak pro autory, tak pro čtenáře.⁹⁴ Detailnější pravidla webu (přístupná pouze pro registrované) netolerují zdvojené nebo znásobené uživatelské účty a administrátor pokusy o zdvojení účtů eliminuje. Neaktivní účty jsou průběžně mazány. Je povoleno vkládat pouze jedno dílo denně na autora a neděle je dnem ne-děl. Tento klub si zakládá na určité hierarchii členů. Ta je určena mírou sdílení osobních informací mezi členy klubu.⁹⁵ Vedení webu se pokouší o rozvoj literárních a čtenářských kompetencí ryze amatérským způsobem. Žádný ze zakladatelů ani administrátorů webu není totiž nijak oficiálně literárně vzdělán. Nepravdělně nabízejí registrovaným členům tzv. tematické týdny.⁹⁶ Na stránkách portálu se zveřejní výklad konkrétního druhu poetického zápisu včetně jeho příkladu a systému, na jehož základě se zpracovává. V následujícím týdnu se pak členové klubu na tomto základě snaží sami o tvorbu např. haiku, palindromu, akrostichu nebo rispetu a jiných druhů poezie. Tyto pokusy si pak vzájemně komentují a debatují o nich. Stránky *Poetikonu* rovněž nabízejí veřejné odkazy na teorii verše či online nástroje původně zveřejňované Versologickým týmem při AV ČR⁹⁷ Kromě této a klasické nabídky publikace textu na portálu pořádá *Poetikon* 3x až 4x ročně setkání. Tato jsou většinou iniciována samotnými uživateli webu a propojována s veřejným čtením. V posledních letech tato setkání

⁹⁴ Srov. *Poetikon*. Sekce „Desatera“. [online]

⁹⁵ Srov. *Poetikon*. Sekce „O členech“. [online]

⁹⁶ Srov. *Poetikon*. Sekce „Tematické týdny“. [online]

⁹⁷ Úvod do teorie verše. [online]

organizovala zejména členka klubu malířka a básnířka Věra Orzhágová (Vorona). Zajímavostí je, že srazů *Poetikonu* se účastní nejen amatérští tvůrci z Čech, ale i básníci ze Slovenska. Např. Pavol Garan, člen Spišského literárního klubu, autor několika knižních básnických sbírek, který také publikoval v několika časopisech a za svoji tvorbu získal několik ocenění. Dále např. Dalimír Stano, básník, prozaik, knižní ilustrátor, grafik, editor a vydavatel, člen spolku slovenských spisovatelů.

Psanci

Doménové jméno *psanci.cz* je oficiálně registrováno od 14. 9. 2007 na jméno Lukáš Foldina⁹⁸. Admin však uvádí datum vzniku webu až o deset dnů později. K 19. 10. 2018 admin uvádí 1873 autorů a 27 865 děl. Pro tento litweb není typický žádný úvodní slogan. Na stránkách není dokonce uvedeno žádné průvodní slovo. Na dotaz, zda server podporuje rozvoj čtenářských či literárních kompetencí, odpovídá admin negativně. Na otázku, zda administrátoři či správci webu hlídají alternicky, zdvojené či znásobené účty, naopak admin odpovídá pozitivně. Zajímavostí je, že *Psanci* tolerují pouze jedno vložení díla za den a tzv. den bez jmen.⁹⁹ Spočívá v tom, že v jeden nekonkretizovaný den jsou skryta jak jména autorů, tak jména komentujících pod vloženými příspěvky.

Společenství amatérských spisovatelů

Společenství amatérských spisovatelů. Nepište do šuplíku, využijte moderní a jednoduché publikace, píše se na těchto „oranžových stránkách“. Registr domén informuje o registraci domény ke dni 26. 9. 2005 pod držitelem na jméno Matěj Novotný.¹⁰⁰ *Saspi.cz* ke dni 21. 2. 2019 uvádí 5 689 autorů 39 006 děl.¹⁰¹ Veřejná publikace je možná pouze skrze registrační formulář. V příručce pro publikaci se doporučuje založení jediného účtu, násobná registrace je zakázána.¹⁰² Více informací nelze získat, správci na dotazy nereagují.

⁹⁸ Srov. *Cz.nic. Správce domény cz.* [online]

⁹⁹ Srov. *Psanci. Sekce „Nápověda“.* [online]

¹⁰⁰ Srov. *Cz.nic. Správce domény cz.* [online]

¹⁰¹ Srov. *Společenství amatérských spisovatelů.* [online]

¹⁰² Srov. *Společenství amatérských spisovatelů. Sekce „Příručka k publikování“.* [online]

TOTální E Magazín

Totem je na internetu dostupný již od podzimu 1999. *TOTální E-kulturní Magazín* je neziskovým prostorem pro všechny.¹⁰³ Nabízí prezentovat díla, recenze a jiné od oblastí literární přes fotografii, výtvarno, hudbu, film, divadlo, mystiku či filozofii. *Totem* je skupinovým produktem tehdejších nadšenců, podle slov Martina Zborníka o začátku s cílem podporovat nadané začínající umělce. Jeho zakladatelé jsou zmíněný Martin Zborník, Petr Mareček, Dušan Pavlica, Veronika Vydrová, Josef Trčka, Lucie Pařízková, Přemysl Drozd a Václav Steiger. V roce 1999 bylo založeno občanské sdružení Loreta, které se současně stalo vydavatelem *Totálního e-magazínu – Totemu*. V současné době se o stránky stará převážně stará Martin Sborník, Martina Oplatková a Petula Heinriche a redakce složená z autorů a čtenářů *Totemu*. Z prezentačních slov na stránkách vyplývá, že tato redakce vyhledává obsahově kvalitní příspěvky v sekci Váš prostor a dále vytváří občasník v podobě časopisu. Redakce také nabízí možnost zviditelnit autorské práce při autorských večerech, tiskem nebo výstavou¹⁰⁴ Zajímavá je především zmínka o obsahové kvalitě děl. Nezakládá se na jakémkoli literárním řemesle nebo diskursu. Neklade si v tomto ohledu vyšší cíl než obsahový. To z jedné strany může být chápáno jako výraz jisté skromnosti, neboť v řadě autorů na *Totemu* stojí překladatelé a autoři tištěných knih nebo i autor, který obdržel Magnesii Litterru za poezii. Martin Zborník např. uvádí, že nepovažuje za důležité, co nebo zda jednotliví členové redakce studovali. V zásadě je tedy možné vyvozovat, že hlavní cíl *Totemu* podporovat začínající umělce nespočívá především v kriticky zkoumavém oku literární teorie.

Ke dni 19. 10. 2018 se zaregistrovalo 26 196 nicků a bylo vloženo 345 579 děl. Alternicky nejsou nijak omezovány. Autoři mohou vkládat jedno dílo denně. Není možné již jednou vložené příspěvky vkládat znovu, jsou však možné dodatečné úpravy.

Loreta a *Totem* pořádají mimointernetové pravidelné měsíční čtení v Praze v Jindřišské věži, výstavy nebo večery autorů spojené s cestováním. Večerů se zúčastňují

¹⁰³ Srov. *TOTální E Magazín*. [online]

¹⁰⁴ Srov. *TOTální E Magazín*. Sekce „Redakce Totemu“. [online]

podle stránek i autoři z *Písmáku* a *Literrry*.¹⁰⁵ Spolupracují také s nakladatelstvím Fra. Stránky webu jsou na uživatelském rozhraní trochu nepraktické v přehlednosti, ovšem s trochou úsilí zde amatérský autor nebo čtenář nalezne vše základní, co na klasickém litwebu lze očekávat, i něco navíc.

6.3. Principy, na nichž amatérské literární weby fungují

V této části nemám v úmyslu detailně rozepisovat všechny jednotlivé aktivity a úkony spojené se systémovými kroky uživatelského pohybu na literárních serverech a jejich úskalími. K základním však náleží především registrace uživatele, profil uživatele a určitě samotná publikace textu, jeho editace a v neposlední řadě komentování děl druhých uživatelů. K rozšiřujícím lze řadit diskuzní fóra na různá témata, soutěže, workshopy, ankety, chaty, soukromé zprávy, veřejné literární akce a srazy. Některé litweby nabízejí i prezentaci tvorby ze zvukového záznamu, videozáznamu či uveřejnění obrazových a fotografických děl aj. Mým záměrem je nepatrně poukázat na dva nejdůležitější pilíře a některé zásadní a principiální souvislosti každého literárního fóra, jimiž jsou bezesporu autor a čtenář.

Základním principem každého literárního serveru je veřejná a ideálně rychlá publikace. Prakticky každý, kdo je schopen minimálních uživatelských znalostí a dovedností na PC k textovému záznamu a týchž znalostí a dovedností k použití internetu, má možnost poskytnout veřejnosti svůj písemný projev. Důvody k veřejné publikaci či registraci na litwebech mohou být různé. V pozitivním pojetí to může být kladný vztah ke slovu, písemnému projevu, literatuře, potřeba rozvíjet svůj zájem, sdílení společného zájmu s druhými lidmi, druh odpočinku či relaxace nebo určitá forma vlastní psychohygieny. V negativním protipólu stojí především hypergrafie, typománie, trolling nebo haterství jakožto druh nesnášenlivé zábavy objevující se hojně i na jiných sociálních sítích. Může to být i různorodá kombinace výše uvedeného nebo jiné, doposud nejmenované vlivy nebo

¹⁰⁵ Srov. *TOTální E Magazin*. Sekce „Úvodem“. [online]

příčiny. V platformách jakýchkoliv diskusních fór lze objevit mnohé. Literární fóra nejsou žádnou výjimkou. To vše se samozřejmě promítá do zpětné vazby, která se jeví jako další základní kámen všech literárně-diskusních serverů. Zpětnou vazbu na litwebech je možné obdržet v různých formách. Jednou z nich jsou různorodé gamifikační prvky, např. body, typy nebo jiná symbolická ohodnocení vůči předloženého textu. Daleko významnější roli však na litwebech hraje písemné vyjádření čtenáře, tzv. komentář pod dílem. Z mých letitých zkušeností uživatele litwebů a zároveň několikaletého provozovatele literárního serveru vyplývá, že písemný komentář oceňují především ti autoři, kteří mají zájem o další spisovatelský rozvoj. Písemné ohodnocení textu jiným uživatelem není však podmíněno žádnými herními prvky podporující soutěživost o zájem čtenářstva ani systémovými ambicemi správců provozovaného konkrétního litwebu. Zápis komentáře se odvíjí striktně od čtenářova osobního zájmu. Zájem zapsat komentář pod dílo může být však ovlivněn dalšími souvislostmi mimo výhradně literární zájem o text. S ohledy na sociální prostředí se může pozornost zapisovatele komentu stáčet k osobním vazbám vůči autorovi nebo i k dalším komentátorům a autorům vyjadřujícím se pod dílem ve formě rekomentů či diskuzí vztahujících se nad rámec původního cíle slovně ohodnotit nebo recenzovat publikovaný text. Tyto dále úzce souvisí i s příčinami, které vedou k registraci nebo k uveřejnění textu, které jsem uvedla výše. Další souvislosti lze nalézat i v prolínání autora v čtenáře a opačně v témže prostředí. Pouhý čtenář se totiž na litwebu vyskytuje spíše jako vzácnost. Naproti tomu přítomnost publikujícího autora bez zájmu o díla druhých lze v takovém prostředí objevovat o to častěji. Stanovené cíle, záměry a aktivní zájem správců o chod konkrétního literárního serveru však mohou v tomto ohledu velmi ovlivňovat autorsko-čtenářskou interakci a vzájemný kontakt. Z uvedeného vyplývá, že dalším důležitým prvkem litwebů je vepsaný komentář pod vloženým dílem. V jakémkoli mediálně-literárním kontextu je totiž třeba držet vědomí, že není autora bez čtenáře a čtenáře bez autora. Litweby, které nejsou dostatečně kompatibilní s tímto tvrzením, autoři dříve nebo později opouštějí. Komentář na litwebech pod publikovaným textem může mít mnoho podob. Jednoslovné nebo jednovětné komentary lze řadit na úroveň symbolického tipu nebo uděleného bodu. Rozpracovanější zápisy vyjadřují hlubší zájem čtenáře o předkládané a přemýšlivější autoři si takových velmi považují. Komentátorská zralost však

na literárních fórech bývá rozmanitá. Ve zdejším prostředí není ani tak podmíněná skvělými literárními kompetencemi či ideálním literárním vzděláním, jako spíše demokratickým vyjádřením. Za průkopníky kritiky děl na amatérských literárních webech lze považovat takové prostředí, kde se propaguje tzv. pravdivá čtenářská odezva. Ta se váže na otevřený a místním okolím neovlivněný, ideálně argumentačně podpořený názor. Přičemž argumenty není vždy nutné vztahovat k literárnímu diskursu, ale jen například osobnímu vjemu či individuálnímu estetickému vnímání předloženého textu. Přičemž je nutné si uvědomovat, že např. díla z literárního kánonu nečtou výhradně literárně vzdělaní lidé či literární kritici. Tím je míněno, že jakákoli četba zanechává ve čtenáři stopu. A tento otisk by měl být vyjádřitelný. Tedy pokud čtenář v sobě nalezne dostatek vnitřních podnětů hledat v sobě důvody pro obhájení vlastního názoru a v další fázi ho dokáže svobodně veřejně a slušně prezentovat, můžeme hovořit minimálně o demokratickém smýšlení a zdravém sebevědomí jedince a dále o angažované participaci jedince na společnosti ve volnočasu.

6.4. Participace uživatelů amatérských literární webů na jeho obsahu

Aby se surfující osoba na i-netu, potažmo autor nebo čtenář mohl stát aktivním uživatelem amatérského literárního webu, musí nejprve vyhledat takové webové stránky, které ho svou úvodní stránkou osloví. Začínající spisovatel nebo poeta, který doposud nemá s podobnou mediální publikací zkušenost a s ohledy na to, že ani na i-netu nelze prakticky nalézt kompletní seznam litwebů, se registruje obvykle na prvním nalezeném. Na každém litwebu funguje sama o sobě hlavní aktivní a stále přítomná skupina uživatelů, která mnohdy navzdory záměrům správců vytváří základní atmosféru prostředí. Bez ohledu na počet celkových uživatelů a rozsáhlosti nebo stáří litwebu tuto základní skupinu tvoří stálí uživatelé maximálně do deseti osob. Povaha těchto osob bývá různorodá a může zahrnovat jak dlouholeté aktivní a sociálně zdatné autory a čtenáře, tak i osoby nesnášenlivé, provokativní, kterým literatura vůbec nic neříká. Složení této stálé skupiny se odvíjí od aktivního přístupu správců či adminů webu a jejich pozornosti ke každému jednotlivému

uživateli. Tam, kde správceův zájem o dění na webu z nějakého důvodu selhává, se obvykle nově přichozí zdravý autor jako osobnost příliš dlouho nezdrží. Stačí, aby se v základní skupině objevil jeden troll nebo hater a důvěra nového uživatele v záměry a cíle litwebu je ohrožena. Tuto skutečnost lze zaznamenávat zejména na „velkých litwebech“ s jasně nevyhraněnými cíli a skutečností, že uživatelé se neměli možnost více vzájemně poznávat, byť pouze skrze internet. Naopak na „menších litwebech“ se uživatelé dlouhodobě znají (mnohdy i osobně) a své litwebové prostředí se snaží chránit a zachovat podle konkrétního druhu záměrů webu, pravidel a jiných nepsaných kolektivních dohod. Další problematikou litwebů a nově přichozího je jeho literární a osobnostní zralost a dále skutečné příčiny pro registraci na webu. Obdobně se týká i stálých uživatelů. Přijetí nového uživatele do již zavedené a funkční komunity může provázet řadu dílčích problémů. Život a dění na daném litwebu může být koncipováno sociálně, tzn. prioritně za účelem vytváření osobních vztahů s literárním podtextem v pozadí, nebo v opačném poměru, tj. charakter veškeré aktivity na litwebu je zaměřeno na literárním zájmu osob s budováním případných sociální vazeb v pozadí. Případně může být formou nerovnoměrné kompilace uvedeného, přičemž vždy záleží na konkrétní situaci. Pokud tedy vycházíme z faktu, že na obsahu litwebů uživatelé participují především skrze publikované dílo a komentář pod ním, bude stav vypadat následovně. V prvním případě sociálně orientovaného litwebu nováček publikuje dílo a stálý uživatelé budou na publikovaném textu hledat především pozitiva. V případě literárně orientovaného prostředí bude stálé osazenstvo na publikované dílo pohlížet spíše kriticky zkoumavě. Ve druhém případě lze předpokládat konflikt. Nováčci většinou už nějaké své dílo v minulosti napsali. Ale prezentovali jej nejspíš v rámci rodiny či známých, kde se povětšinou objevují pozitivní reakce. Naproti tomu stálí uživatelé literárně orientovaného webu, ačkoli sami amatérští tvůrci, mají zase v extrému tendenci se domnívat, že mají více zkušeností, znalostí i dovedností. Tím pádem i širší kompetence k rozpoznávání kvality příspěvku. Nováčci však nutně nemusejí být vždy apriori neposkvřeni veřejnou mediální publikací. Řady nových uživatelů rozšiřují i tzv. tvůrci a čtenáři pendleři. Tito pendleři jsou původní uživatelé jiných litwebů, kterým z nějakých příčin situace na kmenovém webu nevyhovuje a vydávají se tak hledat přijatelnější prostředí, lépe vyhovující jejich potřebám, přáním, zájmům a orientaci. Nebo jednoduše rozšiřují své možnosti a zkušenosti napříč

všemi weby. Tento fakt není v žádném případě ojedinělým jevem. Pokud chceme hovořit o participaci uživatelů na obsahu litwebů, je na místě zmínit ještě jeden jev, který se jaksí jeví jako protipól k angažovanosti. Jak již bylo řečeno, není autora bez čtenáře a není čtenáře bez autora. Uživatelé litwebů nejen, že svou aktivitou participují na jejich obsahu, ale zásadně vytváří jeho hlavní, stěžejní a podpěrný obsah. Dílo a komentář jsou nosnými pilíři každého literárního fóra. Literární fórum bez veřejné publikace odporuje jeho samotné existenci. Napříč litweby se však objevuje jiný fenomén. Neexistence komentáře, zpětné vazby pod dílem. Uživatelé obecně netrpí na zdrženlivost ohledně veřejné publikace. Váhají však v zápisu vyjádření se pod cizím dílem o díle. Není ojedinělou skutečností, že především na „velkých litwebech“ vložené texty trpí na absenci čtenářových postřehů, vjemů, poznatků či jiných připomínek k předloženému dílu. Lze se tedy domnívat, že participaci je možné dobře uplatňovat zejména v prostředí, kde nevládne roztříštěnost hlavního záměru, a tam, kde jsou lidé schopni myslet jeden na druhého. V litwebové praxi to znamená, že komentář pod publikovaným dílem je cenný dar čtenáře autorovi, který by mohl pomoci k autorovu literárnímu či osobnostnímu rozvoji. Z jiného pohledu, čtenářův písemný projev o díle může kultivovat a rozvíjet nejen estetické vnímání nebo abstraktní myšlení, ale celkově čtenářské nebo komunikativní, personální, sociální i jiné kompetence samotného čtenáře.

7. Kompetence

7.1. Klíčové kompetence

Co vlastně znamená mít kompetenci? Být kompetentní znamená způsobit a efektivně provádět určitou činnost. Tzn., že kompetentní osoba disponuje určitým rozsahem požadovaných znalostí, dovedností, schopností, případně kvalifikací vztahující se k oblasti, pro které jsou kompetence vyžadovány.

Klíčové kompetence by však měly přesahovat specifické oborové znalosti nebo jeho zaměření. Měly by se vztahovat ke komplexnímu životu člověka a k úspěšnému nebo účelnému či správnému řešení řady životních situací. Mezi klíčové kompetence patří např. komunikace a spolupráce, řešení problému, tvořivost, samostatnost, odpovědnost, spolehlivost, myšlení, učení a zdůvodňování, jak je uvedli ve své knize např. autoři Horst Belz a Marco Siegrist.¹⁰⁶

„Mít kompetenci znamená, že člověk (žák) je vybaven celým složitým souborem vědomostí, dovedností a postojů, ve kterém je vše propojeno tak výhodně, že díky tomu člověk může úspěšně zvládnout úkoly a situace, do kterých se dostává ve studiu, v práci, v osobním životě. Mít určitou kompetenci znamená, že se dokážeme v určité přirozené situaci přiměřeně orientovat, provádět vhodné činnosti, zaujmout přínosný postoj.“¹⁰⁷

Klíčové kompetence kultivujeme během celého života, ale získáváme je především při vzdělávání. To se dělí na školní, podnikové a na další odborné vzdělávání.¹⁰⁸ Při školním vzdělávání se ve výchovných cílech škola zaměřuje na osobní rozvoj, posilování¹⁰⁹ uceleného vzdělání a výchovy, zajišťuje výkony, hodnocení a chování, podporuje sociální učení. Podnikové vzdělání míří na hledání problémů a jejich řešení, alternativy, na

¹⁰⁶ Srov. BELZ, H. SIEGRIST, M. *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení*, s. 17.

¹⁰⁷ BĚLECKÝ, Z.; HAUSENBLAS, O.; HUČÍNOVÁ, L. et.al. *Klíčové kompetence v základním vzdělávání*, s. 7.

¹⁰⁸ Srov. BELZ, H. SIEGRIST, M. *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení*, s. 17.

¹⁰⁹ Srov. Tamtéž, s. 19.

plánování, organizaci, samostatné hodnocení, řízení postupu práce, kontrolu úspěchů učení, samostatnost, identifikaci a výkonnost, spolupráci, vysvětlení a dosažené výsledky.¹¹⁰ Další vzdělávání se může orientovat na komunikaci, kooperaci nebo zprostředkování určitého úseku klíčových kompetencí.¹¹¹

Klíčové kompetence lze dále rozdělit na kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanská a pracovní. Souvisí s cíli výchovy a vzdělávání a se stupněm, na kterém je vzděláváno. Klíčové kompetence by měly vymezovat, co vše by měl jedinec umět, jaké činnosti by měl být schopen vykonávat, co by si měl zapamatovat a jaké by měl mít postoje.

Klíčové kompetence našly svou hodnotu ve školství zejména po školské neboli kurikulární reformě, která byla v České republice zahájena v roce 2005. Ta přinesla zásadní změny právě a obsahu a cílech vzdělávání tak, aby doplňovala a rozšiřovala Bílou knihu¹¹² a další charakteristiky spojené s rozvojem Národního rozvoje programu vzdělávání.

7.2. Volnočasové kompetence

V kapitole 1.2. jsem nepatrně nastínila tzv. volnočasovou zralost. Volnočasové kompetence úzce souvisí s cíli, podmínkami a prostředky výchovy a vzdělávání ve volném čase. Volnočasová kompetence je konečným výstupem, o který se snaží zejména pedagogika volného času v kontextu dalších přidružených vědeckých disciplín, jakými jsou např. rekreologie, sociální pedagogika nebo sociální práce.

Volnočasová kompetence je specifickou životní kompetencí, která úzce souvisí s problematikou výchovy ve volném čase. Kompetence k volnočasu má však blízko i ke kompetencím sociálním, kulturním, kreativním nebo komunikativním. Tzn., že se úzce nevymezuje, nýbrž se snaží o celkovou propojenost v kontextu osobnostního rozvoje celého člověka v jeho životě. Sociální kompetence vytváří a udržuje sociální vztahy,

¹¹⁰ Srov. BELZ, H. SIEGRIST, M. *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení*, s. 20.

¹¹¹ Srov. Tamtéž, s. 21.

¹¹² *Bílá kniha*. [online]

kulturní kompetence souvisí se kultivací životního stylu, kreativní kompetence inovuje a přináší prospěšné změny a komunikativní kompetence udržuje svůj střed ve sdělovacím kontaktu při společenském prostředí. Volnočasová zralost předpokládá především zdravou samostatnost jedince ve společnosti. Prohlubuje svobodu, participaci, zodpovědnost, pospolitost, vzájemnou solidaritu, komunikativnost a angažovanost vlastní osoby na společenském dění tak, aby to konkrétnímu jedinci dávalo smysl. Člověk s dostatečně rozvinutou volnočasovou kompetencí se umí svobodně, kreativně, aktivně a zodpovědně rozhodovat o využití svého volného času. Svůj volný čas využívá smysluplně a pozitivně tak, aby byl prospěšný jemu samotnému, a tím zároveň i společnosti, aniž by byl závislý na tlaku vnějšího prostředí. Člověk volnočasově zralý smysluplně a svobodně reflektuje vlastní osobnost v kontextu svého času, smyslu a zodpovědnosti svého života a v aktivním kontaktu se společností, ve které žije a na které se podílí.

7.3. Literární kompetence

Pojem literární kompetence může být považován za synonymum slovního spojení pro čtenářskou gramotnost. Objevují se však názory, že obě pojmová sousloví je třeba pečlivěji rozlišovat. Např. dle pedagogického slovníku *je čtenářská gramotnost komplex vědomostí a dovedností, jedince, které mu umožňují zacházet s písemnými texty běžně se vyskytují v životní praxi (např. železniční jízdní řád, návod k užívání léku). Jde o dovednosti nejen čtenářské, tj. umět texty přečíst a rozumět jim, ale také dovednosti vyhledávat, zpracovávat, srovnávat informace obsažené v textu, reprodukovat obsah textu aj.*¹¹³ Eva Pršová se však ve svém díle o Literárních kompetencích v primárním vzdělávání zamýšlí nad některými rozdíly uvedeného. Míjí, že čtenářská gramotnost souvisí spíše s technickými detaily pro zvládnutí četby, naproti tomu literární kompetence vymezuje jako schopnost vnímat, zažít, interpretovat a hodnotit a reflektovat i text umělecký.¹¹⁴ Z výše uvedeného musí být zřejmé, že přečíst jízdní řád a porozumět mu je diametrálně odlišné od porozumění, co je obsaženo např. v Máchově Máji. Výzkumný ústav pedagogický prezentuje ve své příručce pro učitele Gramotnosti ve vzdělávání již propracovanější verzi definice čtenářské gramotnosti: *Čtenářská gramotnost je celoživotně se rozvíjející vybavenost člověka vědomostmi, dovednostmi, schopnostmi, postoji a hodnotami potřebnými pro užívání všech druhů textů v různých individuálních i sociálních kontextech.*¹¹⁵ Tamtéž se autoři také zamýšlejí nad tím, že např. definice PISA¹¹⁶ a PIRLS¹¹⁷ jsou zaměřeny především na testovatelné složky čtenářské gramotnosti. Dále autoři zmiňují podstatné složky, na které je

¹¹³ PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. Pedagogický slovník, s. 42.

¹¹⁴ Srov. LIPTÁKOVÁ, L.; a kol. *Integrovaná didaktika slovenského jazyka a literatury pre primárne vzdelávanie*, s. 28-31.

¹¹⁵ *Gramotnosti ve vzdělávání: příručka pro učitele*, s. 7. [online]

¹¹⁶ Definice PISA: Čtenářská gramotnost je schopnost porozumět psanému textu, přemýšlet o něm a používat jej k dosažení vlastních cílů, k rozvoji vlastních vědomostí a potenciálu a k aktivní účasti ve společnosti. Straková, J.; a kol: *Vědomosti a dovednosti pro život*. ÚIV, Praha 2002.

¹¹⁷ Definice PIRLS: Čtenářská gramotnost je schopnost rozumět formám psaného jazyka, které vyžaduje společnost a/nebo oceňují jednotlivci, a tyto formy používat. Mladí čtenáři mohou odvozovat význam z široké škály textů. Čtou, aby se učili, aby se zapojili do společenství čtenářů, a pro zábavu. Mezinárodní výzkum čtenářské gramotnosti PIRLS 2001: *Koncepce hodnocení*. Vydáno 2001, IEA. Překlad: 2002, ÚIV, Praha

v rámci čtenářské gramotnosti nutno pamatovat. Jsou jimi „*vztah ke čtení, doslovné porozumění, vysuzování a hodnocení, metakognice, sdílení a aplikace.*“¹¹⁸

Literární, čtenářská gramotnost i kompetence jsou v dnešním světě plném nejen textových vyjádření a písemně zpracovaných informací vysoce žádoucí. Jako primární z klíčových a životních kompetencí jsou pro úspěšný a plnohodnotný život moderního člověka naprosto nepostradatelné. Neboť tyto prvotně ústí v přímou souvislost rámce komunikace v našem mateřském jazyce. K tomu, abychom byli schopni vnímat nebo objasnit, vyložit myšlenky, pocity nebo informace, je třeba, abychom v oblasti našeho jazyka řádně kultivovali potřebné vědomosti, dovednosti i postoje. Člověk, který se nedokáže na určité úrovni dostatečně vyjádřit, ať už mluvenou nebo písemnou formou, nedoroste pravděpodobně zdravého sebevědomí, a tím ani dalších klíčových kompetencí. K mateřskému jazyku je třeba rozvíjet pozitivní postoj ve smyslu zdroje vlastního osobního, ale i kulturního obohacení.

¹¹⁸ *Gramotnosti ve vzdělávání. Příručka pro učitele*, s. 7. [online]

8. Literární diskurs

8.1. Literární diskurs na amatérském literárním webu

„Literární fóra na českém internetu by byla pozitivním nositelem demokratizace literárního diskursu, kdyby spolu s publikačním prostorem šířila rovněž literární kompetenci.“¹¹⁹

Diskurs je opět jedním z pojmů, na který jsme doposud nevynalezli přesnou nebo jasnou definici. Pochází z latinského *diskurrere* – rozbíhat se, promlouvati, mluvit. Diskursem se zabýval už Platón ve své *Ústavě* nebo Aristoteles ve své *První analytice*. Povědomí o pojmu rozšířil více René Descartes v *Rozpravách o metodě*. Skrze obecný náhled současnosti však pro nás diskurs znamená uspořádaný soubor vět o daném předmětu, konkrétní podoba vědění. Podle francouzského historika, filozofa, sociologa a psychologa Michela Foucalta je diskurs anonymní, nemá subjekt či autora tak, jak si dokážeme obyčejně představit. Je anonymním celkem všech výpovědí, psaných, mluvených a v popisu může být vykládán tak, že se jednoduše jeví. Foucault předkládá, že každá společnost svou produkci diskursu kontroluje, vybírá, organizuje a rozděluje podle určitých procedur.¹²⁰

Literárním diskursem se v České republice zabývá především Ústav pro českou literaturu AV ČR¹²¹. Tento institut je vědeckým ústavem, který řeší jazykový teritoriální výzkum české literatury od jejího vzniku a dalšího vývoje až po současnost. Tento institut zahrnuje literárněvědní disciplíny: literární historie, teorie literatury, výzkum literární kultury, literárněvědná lexikografie, editologie, textologie, bibliografie a další řadu vědeckých prací s literárněvědnými informacemi.¹²² Velkou výhodou je, že tento ústav

¹¹⁹ PIORECKÝ, K. *Česká literatura a nová média*, s. 177.

¹²⁰ Srov. MAŘÍKOVÁ, H.; PETRUSEK, M.; VODÁKOVÁ, A. *Velký sociologický slovník*, s. 213.

¹²¹ *Ústav pro českou literaturu*. [online]

¹²² Srov. *Ústav pro českou literaturu*. [online]

disponuje webovými stránkami, na kterých lze v tomto ohledu vyhledat veškeré informační zdroje naprosto bezplatně.

Literární weby na internetu dle mého do literárního diskursu patří, neboť se nepochybně svou existencí řadí do soudobé literární kultury. Pokud tedy připustíme podle vzoru Foucaulta, že diskurs nemá autora, tj. konkrétního určovatele, který diskurs vymezuje, zapadají litweby do celku všech literárně-kontextových výpovědí. Pokud však budeme s Foucaultovými úvahami pracovat dál, tento tzv. balón - literární diskurs zeštíhlí na kontrolu a organizaci společnosti dle souboru a souhrnu té literatury, která disponuje vědomostmi, dovednostmi a postoji určujícími čtenářskou nebo literární kompetenci v ideální podobě. Karel Piorecký v tomto kontextu napsal, že „*literární fóra relativizovala hranici mezi amatérskou a profesionální (literárně kompetentní) tvorbou*“.¹²³

Z mého letitého pohybu na literárních webech vyplývá, že literární diskurs po vzoru Pioreckého je v těchto platformách limitován nejenom možnostmi uživatelů, ale především dispozicemi, záměry a pojetím provozování majitelů, správců a administrátorů litwebů. Jako v každém státě, společenství, rodině nebo kultuře, tam, kde vedení nepropaguje specifická a jinde třeba závazná pravidla či konvence, těžko lze očekávat jiné chování u ostatních členů takového společenského uskupení. V současné době proto dochází k opouštění těchto kyberprostorů lidmi, kteří o literaturu mají hlubší zájem. To vede k zamyšlení nad tím, jaké původní důvody pro založení literárního webu potencionální zakladatel vlastně shledává. Piorecký v daném kontextu hovoří o jakési *demokratizaci autorství*,¹²⁴ a dále myšlenku rozvíjí o způsob zážitkové či zábavní kultury, která se skrze literární fóra zasazuje o *odstraňování tradičních literárních rolí, dříve pod autorskou záštitou dodržování konvenčních literárních pravidel*.¹²⁵ Praxe však může být o něco prozaičtější a jednodušší. Skutečně literárně tvořících lidí ve volnočasu není mnoho. Nabídka zájmových aktivit v tomto směru je oproti jiným volnočasovým aktivitám poměrně omezená. I v současné době si vystačí pouze s kurzy tvůrčího psaní, přičemž málokterý kurz se zabývá např. přímo poezií. Básník je pak v obecné povědomosti dnešní

¹²³ PIORECKÝ, K. *Česká literatura a nová média*, s. 177.

¹²⁴ Tamtéž, s. 20.

¹²⁵ Tamtéž, s. 178.

klasické společnosti vnímán spíše jako nepraktický snílek a s popularitou hvězdy ve svém okolí počítat zpravidla nemůže. Pro neprůbojně povahy je pak možnost vstoupit anonymně do kyberprostoru společenství na základě předpokladu o společném zájmu s druhými příjemnou změnou. Z této dobré víry a v souvislostech propagace okrajového volnočasového zájmu vznikala převážná část dnešních literárních webů. Další otázkou k zamyšlení je, čím jsou tyto literární weby nyní, nebo čím se postupem času staly.

Literární diskurs a souhrn pravidel k němu se vztahující se nyní na mnohých současných webech stává spíše pejorativním výrazivem. Děje se tak zejména pro nárůst počtu uživatelů litwebu, kterým nejde o sdílení společného zájmu – o literaturu, poezii ve volnočasu, jako spíše o jakési získání pozornosti. K takovému tito ostatním nepříjemní uživatelé litwebů využívají jak prostor pro publikaci, tak ostatní prostory, jako jsou okna pro komentáře pod vlastními či cizími texty, diskusní vlákna apod. Literární fóra, která podporují masku internetové anonymity a zároveň nesledují aktivitu na portálu, mají na svědomí základní úpadek tohoto fenoménu, ale zároveň i možnost se do budoucna zasadit o rozvoj literárních kompetencí skrze tuto platformu.

Závěr

V této práci jsem se zabývala volným časem, poezií a hrou do té míry, nakolik se domnívám, že se dotýkají amatérské poezie na internetu jakožto produktu volnočasové aktivity některých jedinců.

V zadaných parametrech této práce bylo pro mne velmi nesnadným úkolem vybrat a zahrnout to dle mého nejdůležitější, neboť jsem si zvolila téma velice obšírné a na mnoha místech doposud odborně neprobádané.

V první části jsme si představili pojem volného času a význam participace na volném čase. Tyto dva články jsou základními pilíři, na kterých amatérské literární weby existují a ze kterých zároveň svým způsobem profitují. Přesto se zdá, že litweby pozornosti volného času, potažmo pedagogiky volného času, téměř unikají nebo že jsou jimi téměř opomíjeny.

Zájmové vzdělávání a člověka jako subjektu tohoto vzdělávání jsem zahrнула zejména proto, že zájem je typickým znakem produktivního a aktivního trávení volného času jedince, a do výčtu zájmových institucí bylo třeba v kontextu práce přiřadit i kyberprostor, který nabízí své služby k realizaci nebo k naplnění konkrétní zájmové potřeby jedince zaměřeného na literaturu či poezii.

Dále jsem se pokusila vymezit a definovat pojmy hra a poezie, hledat společné znaky, případně jak spolu souvisí. Jak jsme se však mohli přesvědčit, definice těchto fenoménů nejsou stále zcela jednoznačně vymezeny a snaha nalézat vhodnější perspektivu k úchopu charakteristiky hry nebo poezie z jiného úhlu, než jak jsou doposud vnímány, je cílem nesnadným až téměř neuskutečnitelným. Zvláště pak proto, že v mantinelech této práce nebylo možné a ani žádoucí rozpracovat tyto do podrobnějších detailů. Jenom tak by totiž bylo možné pohlédnout na poezii a hru v širším kontextu a vytvořit si tak ucelenější představu o jejich východiscích.

Společné kořeny poezie a hry se však podařilo nalézat zejména skrze dílo Johana Huizingy. Díky tomuto nadčasovému autorovi se mi, jak věřím, snad povedlo osvěžit již

poněkud historií zanesené myšlenky a přinést je zpět do světa současné digitalizované doby.

Skrze vzájemnou provázanost volnočasu, zájmového vzdělávání, hry a poezie vyplynula, jak doufám, souvislost s amatérskými literárními weby. Tyto jsem se pokusila alespoň částečně ve své charakterizaci přiblížit a nalézt pro ně vhodnou definici. Dále jsem dle dostupných možností zmapovala současné a dostupné literární weby na internetu a vytvořila tak jejich základní seznam, který doposud nebyl nikde souvisle uveden.

Zabývala jsem se klíčovými, volnočasovými a literárními kompetencemi s ohledy na celoživotní vzdělávání a osobnostní rozvoj jedince při jeho zájmu. Nepatrně jsem se dotkla i literárního diskursu a významu pro snahu udržení si jistých tradic v rámci našeho rodného jazyka.

Hlavním cílem této práce bylo poukázat na uvedené souvislosti a jejich provázání. Na základě zjištěných poznatků o propojenosti uvedených teritorií nejen z oblasti pedagogiky volného času by bylo vhodné hledat východiska, která by skrze platformu literárních amatérských webů napomáhala jak k rozvoji osobnosti a životních kompetencí jedinců na nich participujících, tak k udržení odborníky uznávaného literárního diskursu. Domnívám se, že nejen disciplína pedagogiky volného času by v tomto ohledu mohla značně přispět.

Použitá literatura

- BELZ, H.; SIEGRIST, M. *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení. Východiska, metody, cvičení a hry*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-479-6
- BĚLECKÝ, Z; HAUSENBLAS, O; HUČÍNOVÁ, L. et.al. *Klíčové kompetence v základním vzdělávání*. Výzkumný ústav pedagogický Praha: Bílý slon, 2007. ISBN 978-80-87000-07-6
- BRUKNER, J.; FILIP, J. *Větší poetický slovník*. Praha: ČS, 1968. SPN 22-136-68
- CAILLOIS R. *Hry a lidé. Maska a závrať*. Praha: Ypsilon, 1998. ISBN 80-902482-2-5
- FINK, E. *Hra jako symbol světa*. Praha: Český spisovatel, 1993. ISBN 80-202-0410-5
- HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha:Portál, 2001. ISBN 978-80-262-0030-7
- HARTL P.; HARTLOVÁ, H. *Velký psychologický slovník*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-686-5
- HARTMANN, N. *Struktura etického fenoménu*. Academia:Praha, 2002. ISBN 80-200-0970-1
- HOFBAUER, B. *Děti, mládež, volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5
- HOLUB J.; LYER, S. *Stručný etymologický slovník jazyka českého*. Praha: SPN, 1982. SPN 1-5414/3
- HUIZINGA, J. *Homo ludens. O původu kultury ve hře*. Překlad Jaroslav VÁCHA. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, c1971. 226 s. Ypsilon, Sv. 13
- HUIZINGA, J. *Homo ludens. O původu kultury ve hře*. Praha: Dauphin, 2000. ISBN 80-7272-020-1
- CHALOUPKA, O. *Příruční slovník české literatury*. Brno: KMA, 2007. ISBN 978-80-7309-463-8
- JANKOVIČ, M. *Cesty za smyslem literárního díla*. Praha: AVČR, 2015. ISBN 978-80-88069-04-1
- JŮZL, M.; PROKOP, D. *Úvod do estetiky*. Praha: Panorama, 1989. ISBN 80-7038-051-9

- KAPLÁNEK M. (ed.). *Čas volnosti - čas výchovy*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0450-3
- KUČERA, Š. *Česká internetová literární kritika a její vývoj*. Praha, 2013. Rigorózní práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií.
- LIPTÁKOVÁ, L.; a kol. *Integrovaná didaktika slovenského jazyka a literatury pre primárne vzdelávanie*. Prešov: Alldata, 2011. ISBN 978-80-555-0462-9
- MAŘÍKOVÁ, H.; PETRUSEK, M.; VODÁKOVÁ, A. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-164-1
- MIKULÁŠEK, O. *Cestou s mnoha verši. Básně, recenze, studie*. Praha: Pulchra, 2010. ISBN 978-8087377-16-1
- MUKAŘOVSKÝ, J. *Estetické přednášky*. Ústav pro českou literaturu: Praha, 2010. ISBN 978-80-85778-77-9
- MUŽÍK, J. *Andragogika*. Praha: ASPI, 2004. ISBN 80-7357-045-9
- PAVERA, L.; VŠETIČKA, F. *Lexikon literárních pojmů*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2002. ISBN 80-7182-124-1
- PEŠOUTOVÁ I. *Seminární práce. Koncepce etické výchovy*. 2019
- PIORECKÝ, K. *Česká literatura a nová média*. Academia: Praha, 2016. ISBN 978-80-200-2578-4
- PRŮCHA J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-029-4
- PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Portál: Praha, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6
- SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1821-7
- SVĚTLÍK, E. *Půvab poetiky. Průvodce pravidly poezie*. Praha: ARSCI, 2009. ISBN 978-80-86078-93-9
- ŠERÁK, M. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6
- WITTGENSTEIN, L. *Filosofická zkoumání*. Praha: Filosofický ústav AV ČR, 1993. ISBN 80-7007-040-4.

Online zdroje:

Básničky. [cit.19-2-15]. Dostupné na: <http://basnicky.cz/>

Bílá kniha. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. [cit.2019-3-17]. Dostupné na: <http://www.msmt.cz/dokumenty/bila-kniha-narodni-program-rozvoje-vzdelavani-v-ceske-republice-formuje-vladni-strategii-v-oblasti-vzdelavani-strategie-odrazi-celospolecenske-zajmy-a-dava-konkretni-podnety-k-praci-skol>

Cz.nic. Správce domény cz. [cit.19-2-15]. Dostupné na: <https://www.nic.cz/>

Čtenářská gramotnost a projektové vyučování. Webový portál pro učitele. [cit. 2018-11-30]. Dostupné na: <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/tvurci-psani/tp-tipy/vyuka-poezie-a-literarni-weby>

Deklarace práv dítěte. Organizace spojených národů. [cit. 2019-11-3]. Dostupné na: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/deklarace-prav-ditete.pdf>

Epika. Nakladatelství. [cit.19-2-15]. Dostupné na: <http://epika.cz/>

Gramotnosti ve vzdělávání. Příručka pro učitele. Výzkumný ústav pedagogický. [cit.19-3-10]. Dostupné na: http://www.nuv.cz/uploads/Publikace/vup/Gramotnosti_ve_vzdelavani11.pdf

Charta organizace spojených národů a statut mezinárodního soudního dvora. Organizace spojených národů. [cit. 2019-11-3]. Dostupné na: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojnych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>

Joker. [cit.19-2-15]. Dostupné na: https://joker.com/index.joker?mode=order_search&results=1

KAPLÁNEK, M. *Participace dětí a mládeže. Studijní text*. [cit. 2019-11-3]. Dostupné na: <http://www.martinakocerova.cz/formy-participace-v-pedagogice-volneho-casu-kpdfopa-a-kpdfopa/>

KNAPEKOVÁ JANOUŠKOVÁ, M. *Smysl umění v lidském životě*. [cit. 2018-11-30]. Dostupné na: <http://www.clovekrozumny.eu/clanky/SMYSL-UMENI-V-LIDSKEM-ZIVOTE.html>

Libres. [cit.18-10-19]. Dostupné na: <https://www.libres.cz/>

Listina základních práv a svobod. Zákony centrum. [cit.18-10-17]. Dostupné na: <http://zakony.centrum.cz/listina-zakladnich-prav-a-svobod/hlava-3?full=1>

Liter. [cit.18-10-19]. Dostupné na: <https://www.liter.cz/>

Literra. [cit.19-15-2]. Dostupné na: <http://www.literra.cz/>

Litweb. [cit.19-2-16]. Dostupné na: <http://litweb.cz/>

Mám talent. [cit.19-1-6]. Dostupné na: <http://www.mamtalent.cz/>

Nokturno. [cit.19-2-15]. Dostupné na: <http://www.nokturno.net/>

PIORECKÝ, K. *Amatérská literární fóra na českém internetu*. [cit.18-10-17]. Dostupné na: https://www.academia.edu/9791272/Amat%C3%A9rsk%C3%A1_liter%C3%A1rn%C3%AD_f%C3%B3ra_na_%C4%8Desk%C3%A9m_internetu._Mezi_demokratizac%C3%AD_a_diletantstv%C3%ADm_Amateur_Literary_Forums_on_the_Czech_Internet._Between_democratization_and_dilettantism

PIORECKÝ, K. *Literatura a digitální kultura*. [cit.18-10-17] Dostupné na: <http://www.ascestinaru.cz/karel-piorecky-literatura-a-digitalni-kultura/>

Písmák. [cit.18-10-17]. Dostupné na: <http://www.pismak.cz/>

Pište povídky. [cit.19-2-17]. Dostupné na: <https://www.piste-povidky.cz/>

Poetikon. [cit.18-12-29]. Dostupné na: <http://poetikon.cz/news.php>

Psanci. [cit.18-10-19]. Dostupné na: <https://www.psanci.cz/>

Školský zákon. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. [cit. 2018-11-30]. Dostupné na: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon>

Společenství amatérských spisovatelů. [cit.19-2-21]. Dostupné na: <http://www.saspi.cz/>

TOTální E Magazin. [cit.19-2-21]. Dostupné na: <http://totem.cz/>

Úmluva o právech dítěte. Organizace spojených národů. [cit. 2019-11-3]. Dostupné na: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/umluva-o-pravech-ditete.pdf>

Ústav pro českou literaturu. Akademie věd České republiky. [cit.19-3-1]. Dostupné na: <http://www.ucl.cas.cz/cs/>

Úvod do teorie verše – cvičebnice - výklad. Versologický tým, Ústav pro českou literaturu Akademie věd České republiky. [cit.18-12-29]. Dostupné na: http://versologie.cz/cvibnice/txt_pruvodni.php

Všeobecná deklaráce lidských práv. Organizace spojených národů. [cit. 2019-11-3].

Dostupné na: http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/12/UDHR_2015_11x

11_CZ2.pdf

Zájmové vzdělávání. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. [cit. 2018-11-30].

Dostupné na: <http://www.msmt.cz/mladez/zajmove-vzdelavani-1>

ABSTRAKT

PEŠOUTOVÁ, I. *Amatérská poezie na internetu jako výsledek volnočasové aktivity*. České Budějovice 2019. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra filosofie a religionistiky. Vedoucí práce V. Erban.

Klíčová slova: Volný čas, participace, poezie, hra, amatérský literární web, digitalizace, internet, klíčové kompetence, literární kompetence, volnočasová kompetence, rozvoj osobnosti.

Práce se zabývá vztahy mezi volným časem, amatérskou poezií na internetu, hrou a vybranými kompetencemi.

První kapitoly jsou věnovány vymezení pojmu volnočasu a k němu se vztahující participaci. Následuje charakteristika zájmového vzdělávání a člověka jako subjektu zájmového vzdělávání. Další části práce náleží definicím poezie a hry a pokusu nalézt jejich společné znaky. Následně se práce zabývá významem hry a poezie v životě člověka. Tato práce definuje pojem amatérský literární web, mapuje a představuje současné dostupné české amatérské literární weby. Poslední část se zabývá vybranými kompetencemi, tj. volnočasová a literární kompetence.

ABSTRACT

PEŠOUTOVÁ, I. *Amateur Poetry on the Internet as a Result of Leisure Activity*. České Budějovice 2019. Bachelor thesis. University of South Bohemia in České Budějovice. Faculty of Theology. Department of Philosophy and Religious Studies. Thesis supervisor V. Erban.

Keywords: Leisure, participation, poetry, play, amateur literary web, digitization, internet, key competencies, literary competencies, leisure time competencies, personality development.

The work deals with relations between play, free time, amateur poetry on the Internet and selected competencies.

The first chapters are devoted to the definition of the term leisure time and leisure time related participation. This is followed by characteristics of interest education and of human being as a subject of interest education. Next parts of the thesis include definitions of poetry and play and to an attempt to identify their common features. Subsequently, the thesis deals with the importance of play and poetry in human life. This work defines the term amateur literary web, maps and presents current Czech amateur literary websites. The last part deals with selected competencies, ie leisure and literary competence.